

2013

מצב המדינה בתמונות

חברה, כלכלה ומדיניות בישראל

דן בן-דוד, עורך

- תמונת המאקרו
- תעסוקה וחינוך
- חינוך
- מעמד הביניים ועלות המחיה
- תחבורה ותשתיות
- בריאות
- שירותים חברתיים: הוצאות והפרטה

מצב המדינה בתמונות

חברה, כלכלה ומדיניות בישראל
2013

דן בן-דוד, עורך

מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל
ירושלים, יולי 2013

מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל

מרכז טאוב מעמיד בפני מקבלי ההחלטות המובילים בארץ ובפני הציבור הרחב תמונה כוללת, המשלבת בין הממדים החברתיים והכלכליים בהתוויית המדיניות הציבורית. הצוות המקצועי של המרכז והצוותים הבין-תחומיים, הכוללים חוקרים בולטים בתחומם באקדמיה ומומחים מובילים בתחומי המדיניות, עורכים מחקרים ומעלים חלופות למדיניות בנושאים החברתיים-כלכליים המרכזיים העומדים על סדר היום במדינה. המרכז מציג ניתוחים אסטרטגיים לטווח ארוך והערכות של חלופות למדיניות בפני הציבור ובפני מקבלי ההחלטות באמצעות כתבות בתקשורת, תכנית פרסומים פעילה, כנסים ופעילויות אחרות בישראל ובחו"ל. פרסום זה, ככל פרסומי המרכז, הוא על דעתם ואחריותם של מחבריו בלבד. אין בו כדי לחייב את המרכז, את חבר הנאמנים שלו, את עובדיו האחרים ואת התומכים בפעולותיו.

כתובת המרכז :

רח' האר"י 15, ירושלים

טלפון : 02-5671818

פקס : 02-5671919

דואר אלקטרוני : info@taubcenter.org.il

אתר אינטרנט : www.taubcenter.org.il

עריכה ועימוד : ענבל גפני

עריכה גרפית : יוליה קוגן

כל הזכויות שמורות © למרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל

תוכן עניינים

הקדמה

תמונת המאקרו

vii

2	הצמיחה הכלכלית בישראל גבוהה יחסית למדינות ה-G7 בשנים האחרונות
3	ישראל נמצאת במסלול יציב של צמיחה כלכלית במשך עשורים
4	ה-OECD וישראל מחליפים מקומות ביחס החוב-תוצר שלהם
5	ההוצאה הציבורית לנפש נותרה יציבה מאמצע שנות השמונים
6	תשלומי הריבית גבוהים ביחס לחוב הממשלתי הנמוך יחסית של ישראל
7	תשלומי הריבית גבוהים יותר מכל תקציב משרד החינוך
8	האוניברסיטאות הישראליות הן בין הטובות בעולם
9	ישראל היא בין המדינות החדשניות ביותר בעולם
10	למרות רמת החדשנות הגבוהה, פריון העבודה בישראל נמוך
11	פריון העבודה בישראל הולך ונסוג בעקביות
12	שיעורי תעסוקת הגברים בישראל יורדים בקצב מהיר יותר מאשר ב-G7
13	יש פערים בין שיעורי התעסוקה של קבוצות גברים שונות
14	שיעורי תעסוקת הנשים בישראל גדלים מהר יותר מאשר ב-G7
15	גידול בשיעורי התעסוקה של כלל אוכלוסיית הנשים
16	בעשור האחרון ההשתתפות בכוח העבודה עלתה והאבטלה ירדה
17	שיעורי האבטלה בקרב ערבים גבוהים פי 2-3 ממה שחשבו בעבר

תעסוקה וחינוך

20	שיעורי התעסוקה בקרב הגברים בעלי ההשכלה המעטה ביותר נמוכים יותר ומיזרזרים מהר יותר
21	השפעת ההשכלה על התעסוקה חוצה מגדר ודת
22	השכלה רבה יותר שווה הכנסות גבוהות יותר
23	להשכלה יש השפעה רבה יותר מלמגדר על פערי השכר
24	כל דור של גברים עובד פחות מהדור הקודם
25	רמת השכלה נמוכה יותר מתבטאת בשיעורי תעסוקה נמוכים יותר בקרב גברים בכל הדורות
26	כל דור של נשים עובד יותר מהדור הקודם
27	ריבוי בעלות ההשכלה הגבוהה עומד מאחורי הגידול בשיעורי תעסוקת נשים
28	בכל דור בני 64 נעשים משכילים יותר
29	כל דור משכיל יותר מהדור שלפניו בגיל 34

חינוך

32	ריבוי שעות הלימוד בישראל אינו מניב הישגים חינוכיים טובים יותר
33	הכיתות צפופות יותר, אך מספר התלמידים למורה דומה ל-OECD
34	מורים בישראל עובדים פחות שעות בשנה
35	נוצר פער בתקציב החינוך בין ה-OECD לישראל
36	חלקם של החרדים בחינוך היהודי גדול פי 2.5 עד 3 מאשר ב-1995
37	עלייה ברישום ילדים ערבים למסגרות חינוך קדם-יסודי
38	הרישום לחינוך קדם-יסודי גבוה יותר בקרב משפחות בעלות הכנסה גבוהה

מעמד הביניים ועלות המחיה בישראל

- 40 הכנסותיהן של משפחות צעירות עובדות צנחו ביחס לשאר החברה
- 41 אחוז בעלי הדירות ירד בקרב משפחות צעירות עובדות ממעמד הביניים ומהמעמד הגבוה
- 42 רכישת דירה בישראל דורשת יותר שנות עבודה
- 43 מוצרי חלב וכלי רכב יקרים יותר בישראל
- 44 כביש האגרה בישראל יקר יותר מכבישי אגרה בארצות הברית
- 45 המסים על בנזין בישראל הם הגורם העיקרי למחירו הגבוה
- 46 כל מרכיבי מחיר הבנזין גבוהים יחסית בישראל

תשתית התחבורה

- 48 צפיפות גבוהה בהרבה על הכבישים, אך רק חצי ממספר כלי הרכב לנפש ב-OECD
- 49 תשתית התחבורה בישראל "נשכחה"
- 50 העומס בכבישי ישראל רב יותר וגדל מהר יותר
- 51 מספר כלי הרכב לנפש נמוך יותר, אך גדל מהר יותר
- 52 ההוצאה על כבישים דומה למוצע ה-OECD, אך תנודתית הרבה יותר
- 53 ההשקעה בתשתית הרכבות בישראל נפלה למוצע ה-OECD

בריאות

- 56 עלייה עקבית בתוחלת החיים בישראל
- 57 תמותת התינוקות בישראל פוחתת

58	מספר הרופאים לנפש בישראל גבוה יחסית, אך היתרון על ה-OECD הצטמצם
59	ישראל סובלת ממחסור במיטות בבתי החולים
60	ההוצאה הלאומית על בריאות קרובה לממוצע ה-OECD
61	ההוצאה הציבורית לשירותי רפואה נמוכה מממוצע ה-OECD – וממשיכה לרדת
62	ההוצאה הפרטית על שירותי רפואה גדלה בהתמדה
63	היחס בין קשישים לאוכלוסייה בגיל העבודה החל לנסוק
64	שיעור הקשישים נמוך יותר, אך ההוצאה על טיפול ממושך דומה ל-OECD

שירותים חברתיים: הוצאות והפרטה

66	הספקים העיקריים של שירותים חברתיים הם מוסדות ללא כוונות רווח
67	הגידול בשירותים החברתיים מפגר בהרבה מאחורי הצמיחה ברמת החיים
68	ההוצאה החברתית לקשיש ממקמת את ישראל קרוב למרכז הטווח
69	קצבאות הילדים ירדו לרמה המקובלת במדינות מערביות אחרות
70	ההוצאה החברתית בתחום המשפחה ממקמת את ישראל באמצע הטווח
71	דמי האבטלה בישראל נמוכים יחסית
72	ההוצאה הציבורית על הבטחת הכנסה ירדה, אך נותרה גבוהה יחסית
73	ההוצאה הציבורית על קצבאות שאירים בישראל היא מהגבוהות ביותר
74	גידול בהוצאה הציבורית על תמיכה בבעלי מוגבלויות
75	עובדי המגזר הממשלתי נהנים משכר גבוה משמעותית מעובדי שאר המגזרים
76	ככל שהכנסת משק הבית גדלה, חלקו של החינוך בהוצאותיו עולה וחלקה של הבריאות יורד

הקדמה

עמודים אלו מספקים נקודת מבט ייחודית על ישראל, המאופיינת באירוניה שרק מעטים מודעים אליה במלואה. זוהי מדינה שופעת פוטנציאל יוצא דופן – אך בה בעת היא מתקדמת כבר עשרות שנים במסלולים חברתיים-כלכליים שפשוט אינם בני-קיימא בעתיד.

חוברת זו מציגה היבטים מרכזיים של החברה והמשק בישראל בכמה תחומים חשובים: תמונת המאקרו, תעסוקה, חינוך, עלויות המחיה, בריאות, שירותים סוציאליים ותחבורה. בכל אחד מן התחומים הללו ישראל מפגינה נקודות חוזק לצד נקודות חולשה. יש במדינה שיעורי תמותת תינוקות נמוכים ותוחלת חיים גבוהה מאוד, אך בתי החולים בה צפופים ומיטות במסדרונות אינן מראה נדיר. לישראל יחס חוב-תוצר נמוך בהשוואה לארצות מפותחות אחרות, אך הריבית שהיא משלמת על החוב גבוהה יותר מכל תקציב החינוך השנתי של המדינה. ישראל היא אחת המובילות בעולם בפטנטים חדשים ביחס לגודל האוכלוסייה, אך כשמדובר באיכות החינוך של ילדיה המצב בעייתי ביותר. והרשימה עוד ארוכה.

מרכז טאוב הוא מכון מחקר עצמאי וא-פוליטי, המתמקד בהספקת בסיס עובדתי לשיח הציבורי ולקביעת המדיניות בסוגיות החברתיות והכלכליות החשובות ביותר של ישראל. החומרים בחוברת זו מדגישים ממצאים מרכזיים של כמה ממיטב הכלכלנים, הסוציולוגים וחוקרי מדעי החברה מהאוניברסיטאות המובילות בארץ, המשמשים כראשי תכניות מדיניות, עמיתים וחוקרים במרכז טאוב.

”מצב המדינה בתמונות” הוא חלק ממאמציו המתמשכים של מרכז טאוב לחלוק ממצאים אלו עם הציבור הרחב ולהגביר את המודעות לנושאים המרכזיים, ובו בזמן להתמקד בעובדות. 66 התרשימים והטבלאות – אחד בכל עמוד – מראים במבט מהיר היכן הייתה ישראל, היכן היא נמצאת היום ולאן מועדות פניה במונחים מוחלטים ויחסיים כאחד. כל תרשים מלווה בהסבר קצר, המבהיר היכן ישראל מצטיינת ובאילו תחומים היא זקוקה לשינוי כיוון. ניתוח מלא ומפורט יותר של הנושאים המתוארים בכל תרשים ניתן למצוא בפרסומי ”דוח מצב המדינה” באתר האינטרנט של מרכז טאוב.

”מצב המדינה בתמונות” לא היה יכול לצאת לאור ללא היצירתיות וההתמדה של הצוות המסור של מרכז טאוב: חדוה אלמכיאס, גל בן-דור, לורה ברס, ענבל גפני, יוליה קוגן, סוזאן פת בנבנישתי, וכמובן החוקרים ששמותיהם מופיעים מתחת לכל תרשים. אנו אסירי תודה לכולם.

פרופ' דן בן-דוד

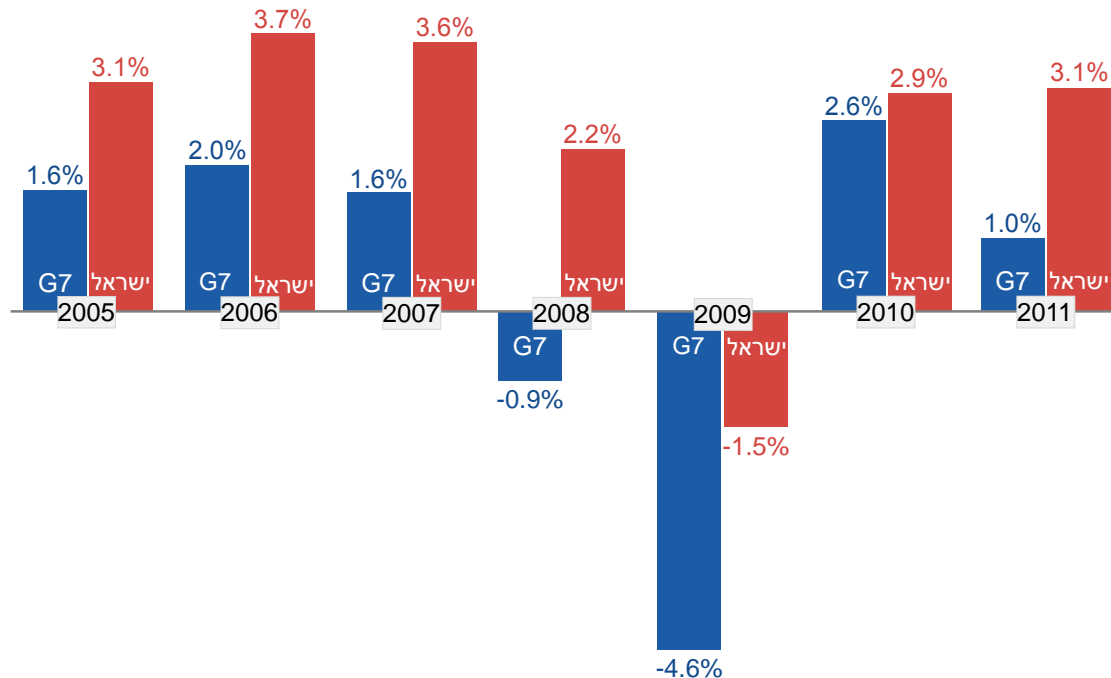
מנהל מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל

יולי 2013

תמונת המאקרו

המצב הכלכלי הנוכחי בישראל ורוד רק במונחים יחסיים. המערב – בעיקר ארצות הברית ואירופה – נמצא בעיצומו של המשבר החרף ביותר מאז "השפל הגדול" של שנות השלושים, בעוד המיתון הישראלי החמור ביותר בעשורים האחרונים התרחש לפני כעשר שנים, במהלך גל הטרור המאסיבי שליווה את האינתיפאדה. מאז ישראל יוצאת בהדרגה מאותה תקופה קשה, בעוד חלקים מהמערב נמצאים עדיין במצב בעייתי. אולם שתי המגמות המנוגדות של השנים האחרונות – של ישראל ושל המערב – הן קצרות טווח יחסית, והמדינות המתקדמות יחזרו בסופו של דבר למסלולי הצמיחה ארוכי הטווח היציבים שלהן. הבעיה העיקרית, כפי שניתן יהיה לראות ברבים מהתרשימים, אינה ההווה – שבו ישראל נמצאת במצב טוב בהשוואה למדינות הנמצאות כרגע במשבר – אלא איך תתמודד ישראל עם התוואי ארוך הטווח הבעייתי שהיא צועדת בו.

שינוי בתמ"ג לנפש

הצמיחה הכלכלית בישראל גבוהה יחסית למדינות ה-G7 בשנים האחרונות

צמיחה גבוהה יחסית בישראל עדיפה על פיגור אחרי מדינות אחרות – אך היא מטעה מעט, כי היא אינה משקפת צמיחה גבוהה יותר בטווח הארוך. במהלך העשור האחרון ישראל נמצאת בדרכה החוצה מהמיתון הקשה ביותר שהיה בה מזה עשורים, בזמן שמדינות ה-G7 נכנסו למיתון העמוק ביותר שלהן מאז השפל הגדול.

* מדינות ה-G7 כוללות את ארצות הברית, קנדה, הממלכה המאוחדת, גרמניה, צרפת, איטליה ויפן.

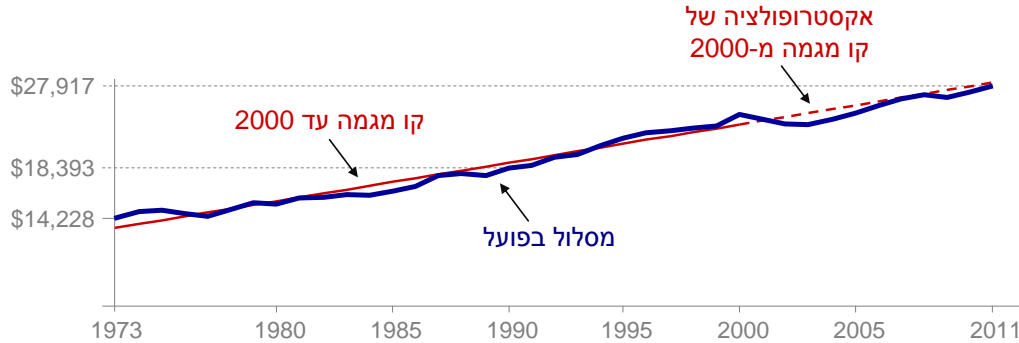
* תוצר מקומי גולמי.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: OECD

ישראל נמצאת במסלול יציב של צמיחה כלכלית במשך עשורים

ישראל נמצאת על מסלול צמיחה יציב מאוד מאז 1973. הצמיחה המהירה של השנים האחרונות משקפת חזרה לאותו מסלול ארוך טווח, לאחר התאוששות מהמיתון העמוק שחל בחלקו הראשון של העשור הקודם.

תמ"ג לנפש*

* בדולרים של 2011, לפי יחס כוח קנייה, סרגל מידה לוגריתמי.

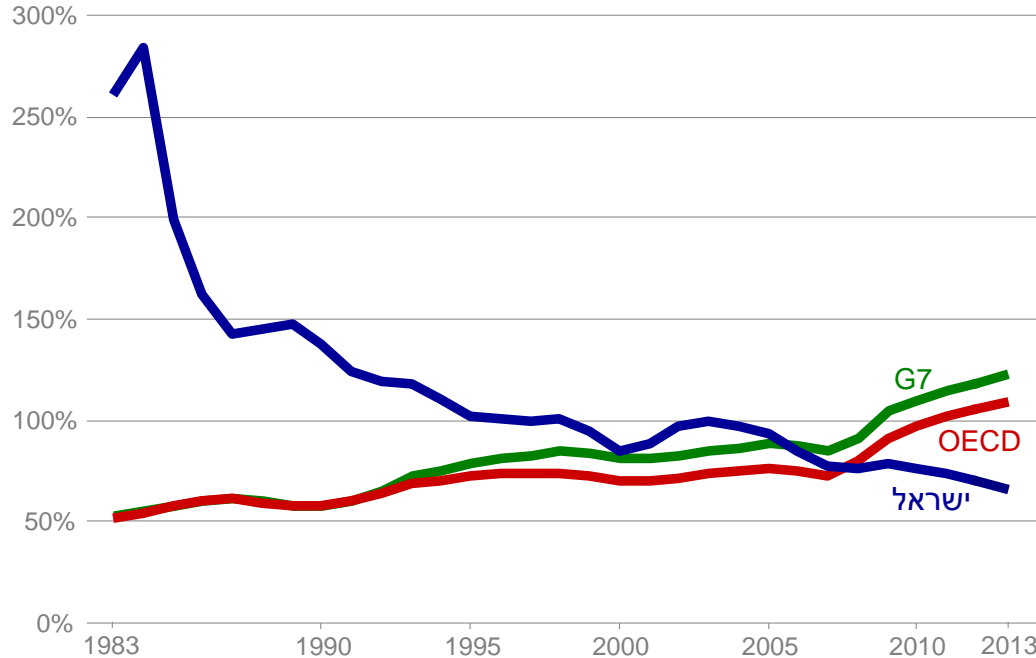
מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ה-OECD וישראל מחליפים מקומות ביחס החוב-תוצר שלהם

מדיניותה המאקרו-כלכלית של ישראל עד אמצע שנות השמונים הייתה כה בעייתית, עד שהוצאות הממשלה הגבוהות באופן חריג הובילו לאינפלציה תלת-ספרתית – 450 אחוז בשנת השיא, 1984 – שאיימה על המשק הישראלי.

אך אז, כשהמדינה הייתה כמעט על פי תחום, אומצה תכנית הבראה רחבת היקף ומוצלחת ביותר, והיא סייעה לישראל לשנות כיוון באופן דרמטי ב-1985 ולהתקדם לעבר יכולת לפרוע את חובותיה.

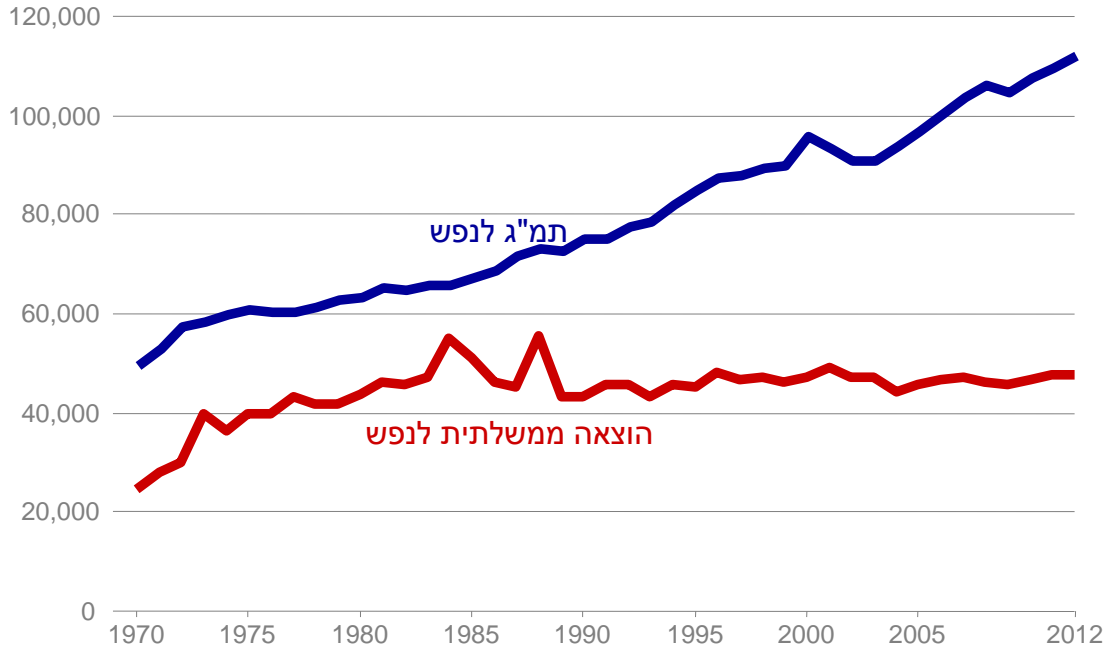
יחס חוב-תוצר*

* הנתונים ל-2012 ו-2013 על פי תחזית של ה-OECD.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: בנק ישראל, OECD Economic Outlook

שקלים, מחירי 2010

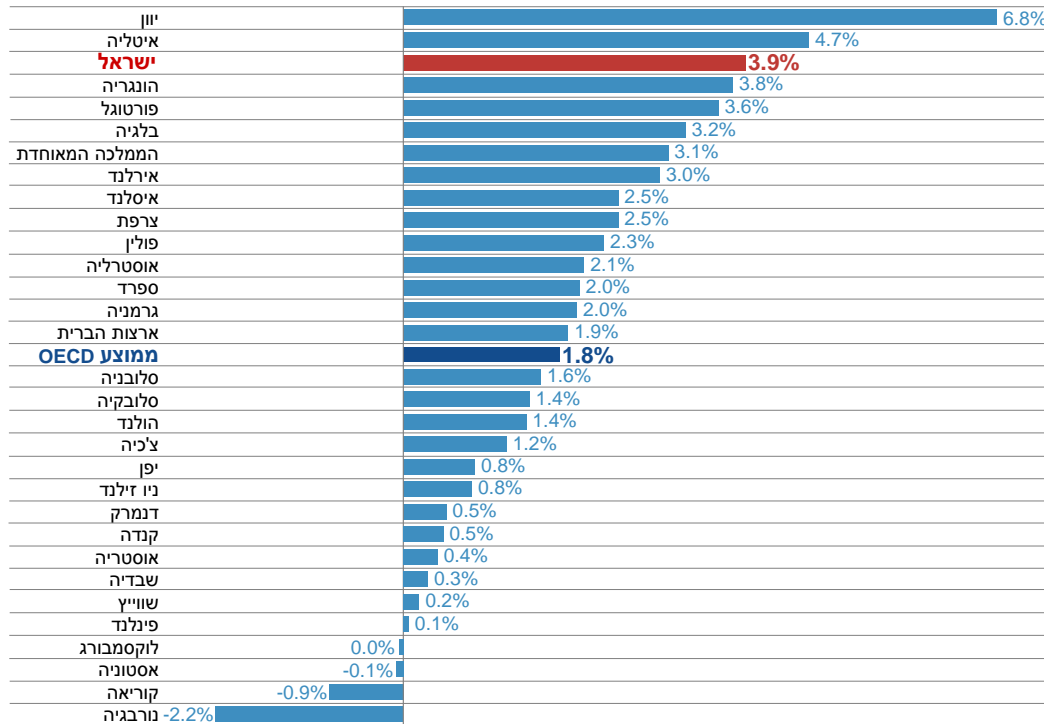

ההוצאה הציבורית לנפש נותרה יציבה מאמצע שנות השמונים

בעוד התמ"ג לנפש עלה בהתמדה מאז אמצע שנות השמונים, תכנית הייצוב באה לידי ביטוי בכך שממשלה אחר ממשלה הגבילו את הוצאותיהן. כך הן הצליחו להותיר את הוצאות הממשלה לנפש כמעט ללא שינוי ריאלי (כלומר לאחר ניכוי האינפלציה) במשך חלק הארי של רבע המאה האחרון – מה שהוביל לירידה מתמדת, שנמשכה כמה עשורים, ביחס החוב-תמ"ג של ישראל.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2010, מרכז טאוב נתונים: למ"ס, משרד האוצר

תשלומי ריבית נטו על החוב הציבורי כאחוז מהתמ"ג, 2011

תשלומי הריבית גבוהים ביחס לחוב הממשלתי הנמוך יחסית של ישראל

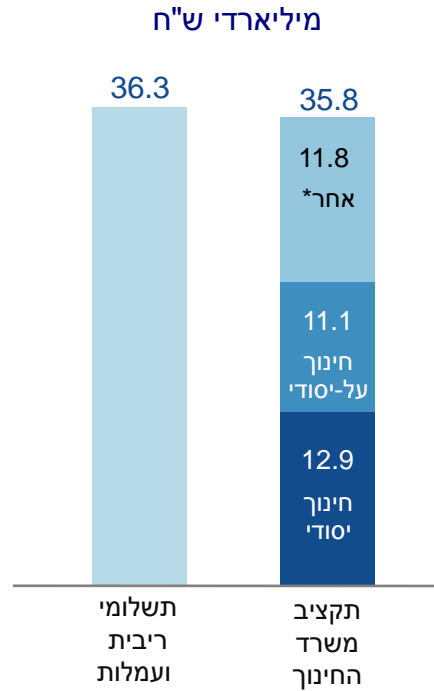
למרות יחס החוב-תוצר הנמוך יחסית, שערי הריבית ארוכת הטווח שישיראל לווה בהם כספים כיום עדיין גבוהים מאוד – ובחלק מהמקרים כפולים – מהריבית שנגבית ממדינות שבהן היחס גבוה משמעותית מזה של ישראל. כתוצאה מכך, תשלומי הריבית נטו של ישראל ביחס לתמ"ג עדיין גבוהים בהרבה מהממוצע ב-OECD.

במילים אחרות, לישראל מרווח טעות קטן בהרבה ממה שניתן היה לצפות לאור יחס החוב-תוצר הנמוך של המדינה.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
 נתונים: OECD Economic Outlook

תשלומי הריבית גבוהים יותר מכל תקציב משרד החינוך

ב-2011 הגיעו תשלומי הריבית של ישראל ל-36.3 מיליארד שקלים. סכום זה גדול ב-51 אחוז מתקציבי החינוך היסודי והעל-יסודי גם יחד, וגדול אף יותר מכל תקציב החינוך.

* גנים, מינהל, חינוך עצמאי ומוכר, מוסדות תורניים ואחר.

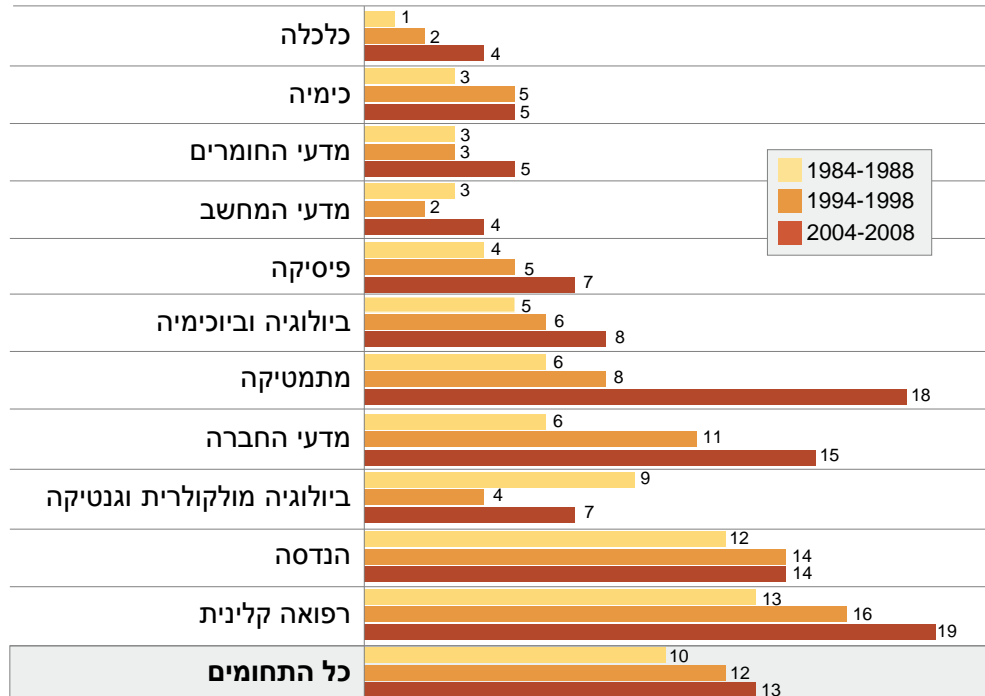
מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: משרד האוצר

האוניברסיטאות הישראליות הן בין הטובות בעולם

הגורם המרכזי המניע צמיחה כלכלית הוא פרויון. פרויון מונע על ידי חדשנות ויצירתיות – תכונות שיש בישראל בשפע, הן בהיבט של מחקר אקדמי בסיסי והן בהיבט העסקי.

מספר הציטוטים הממוצע למאמר אקדמי שפרסמו חוקרים ישראלים הוא מהגבוהים בעולם – סימן חשוב מאוד למקוריות המחקרים ולתרומתם. כמו כן, שישה ישראלים זכו בפרס נובל במדעים במהלך העשור האחרון.

הדירוג האקדמי של ישראל בעולם*

* לפי ציטוטים אקדמיים למאמר בתחומים נבחרים.

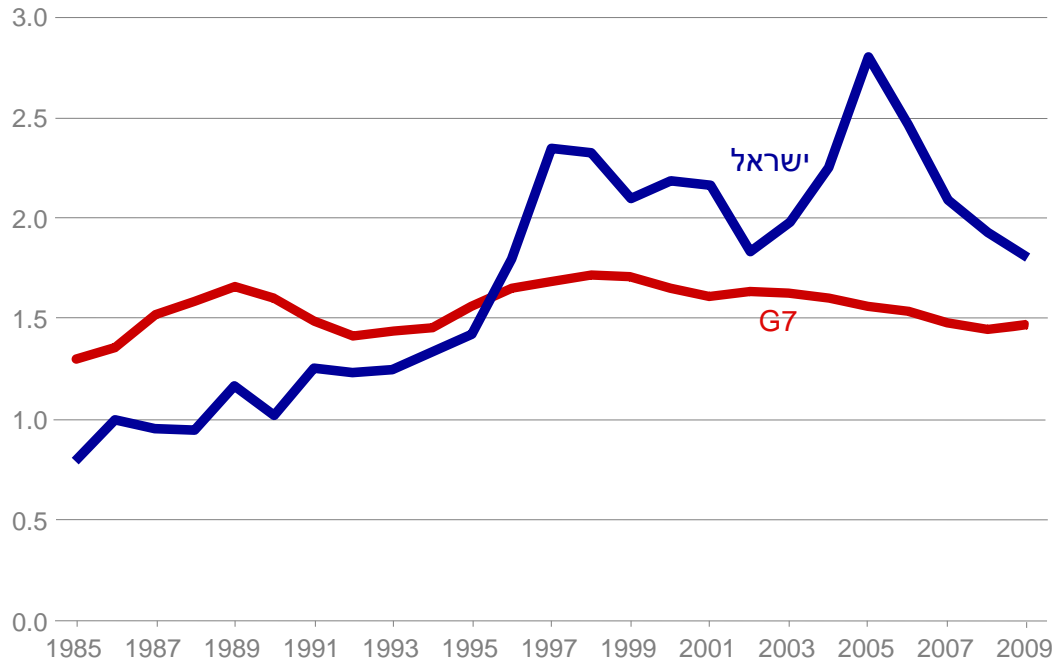
מקור: אורי קירש (2011), הערכת מצוינות האוניברסיטאות בישראל – גישות, סוגיות והישגים, מוסד שמואל נאמן, הטכניון

נתונים: ISI Web of Knowledge

ישראל היא בין המדינות החדשניות ביותר בעולם

חדשנות במגזר העסקי קשה לכימות ולהגדרה, אך מדד אחד חשוב בתחום זה הוא הפטנטים. כפי שניתן לראות בתרשים, מספר בקשות הפטנט (ביחס לגודל המדינה) שהגישו ישראלים גדל בהתמדה מ-1985, עד שישאל השיגה את מדינות ה-G7 באמצע שנות התשעים – ומאז היא נמצאת מעליהן.

פטנטים לכל מיליארד דולר של תמ"ג*

* פטנטים שהוגשו בארה"ב, באיחוד האירופי וביפן, ע"פ ארץ המוצא של הממציא. תמ"ג בדולרים של 2005, לפי יחס כוח קנייה.

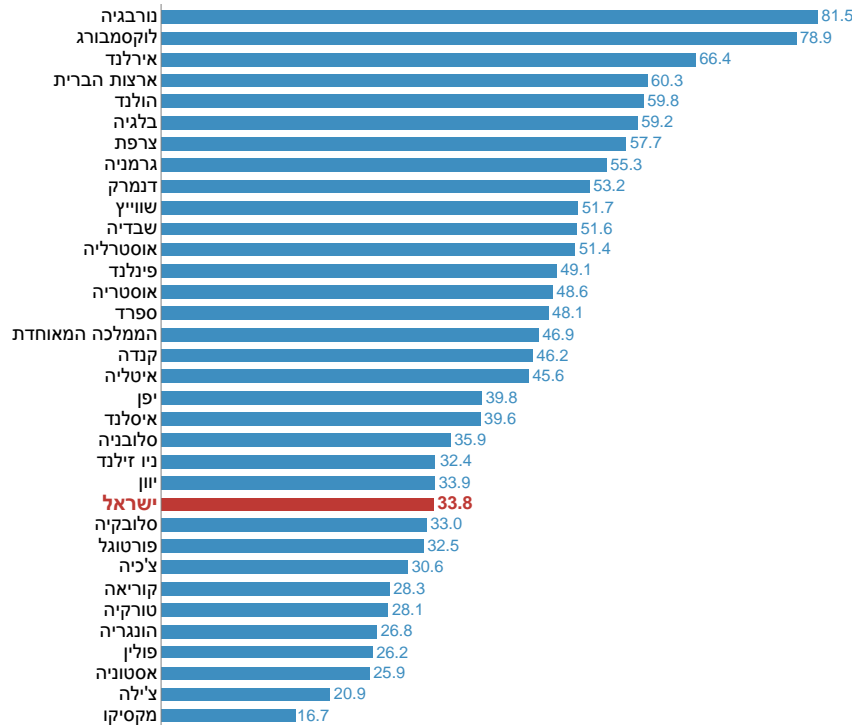
מקור: דן בן-דוד, דו"ח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: OECD, הבנק העולמי

למרות רמת החדשנות הגבוהה, פריון העבודה בישראל נמוך

בטווח הארוך צמיחה כלכלית מונעת על ידי שיפורים בפריון. פריון עבודה מוגדר כתוצר הממוצע המיוצר בשעת עבודה אחת. ככל שמייצרים יותר בשעה אחת, כך גדל הפוטנציאל לתת שכר גבוה יותר לשעה.

ב-2011 היה פריון העבודה בישראל נמוך יותר מהפריון ב-23 ממדינות ה-OECD – עם כל ההשלכות הנלוות על ההכנסות במשק.

תמ"ג לשעת עבודה בדולרים*, 2011

* תמ"ג לשעת עבודה בדולרים שוטפים, לפי יחס כוח קנייה.

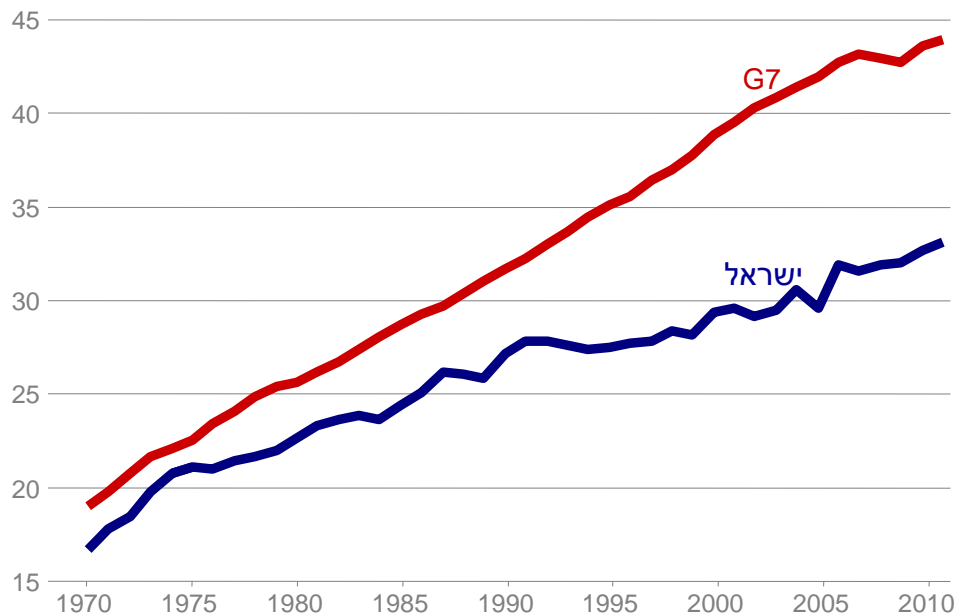
מקור: דן בן-דוד, דו"ח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: OECD

פריון העבודה בישראל הולך ונסוג בעקביות

פריון העבודה במדינות ה-G7 גדל בקצב יציב מאוד במשך שלושה עשורים וחצי – למעט האטה שחלה בשנים האחרונות, כאשר החל המיתון הכבד במדינות אלו. לעומת זאת, פריון העבודה בישראל – שהיה קרוב לממוצע ה-G7 באמצע שנות השבעים – הולך ונסוג, במונחים יחסיים, בחלק הארי של ארבעת העשורים האחרונים.

התשתית הפיזית ותשתית ההון האנושי של מדינה הן מפתח חשוב מאוד ליצירת שיפורים בפריון, הדרושים כדי לייצר צמיחה כלכלית. אלא שכפי שיודגם בהמשך, בישראל יש בתשתיות הללו בעיות מרכזיות המחייבות התייחסות.

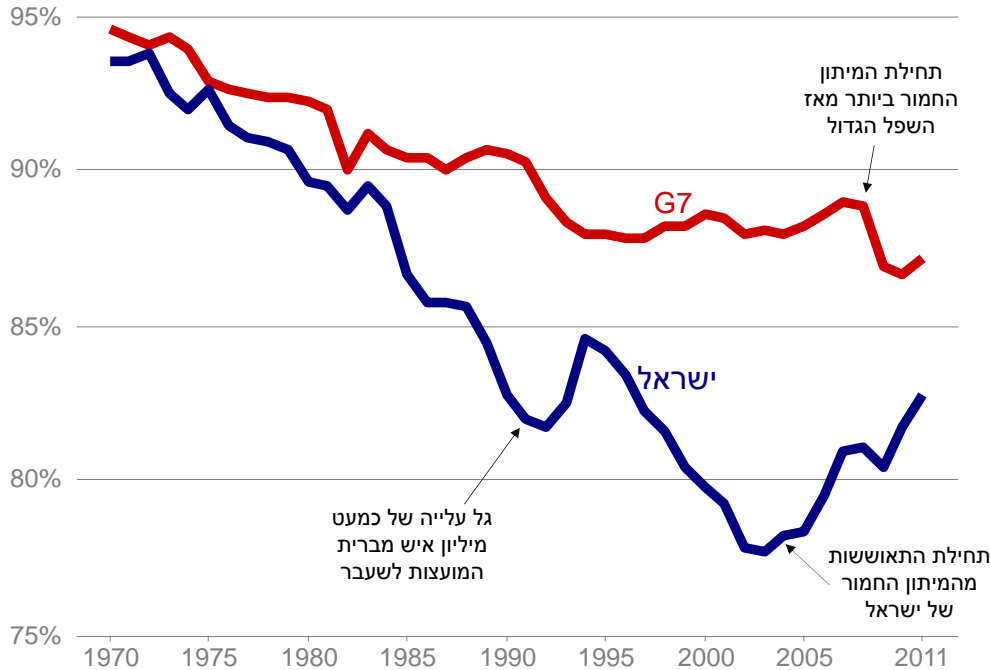
תמ"ג לשעת עבודה מ-1970*

* בדולרים של 2005, לפי יחס כוח קנייה.

מקור: דן בן-דוד, דו"ח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: למ"ס, בנק ישראל, OECD

שיעורי תעסוקת גברים בני 35-54

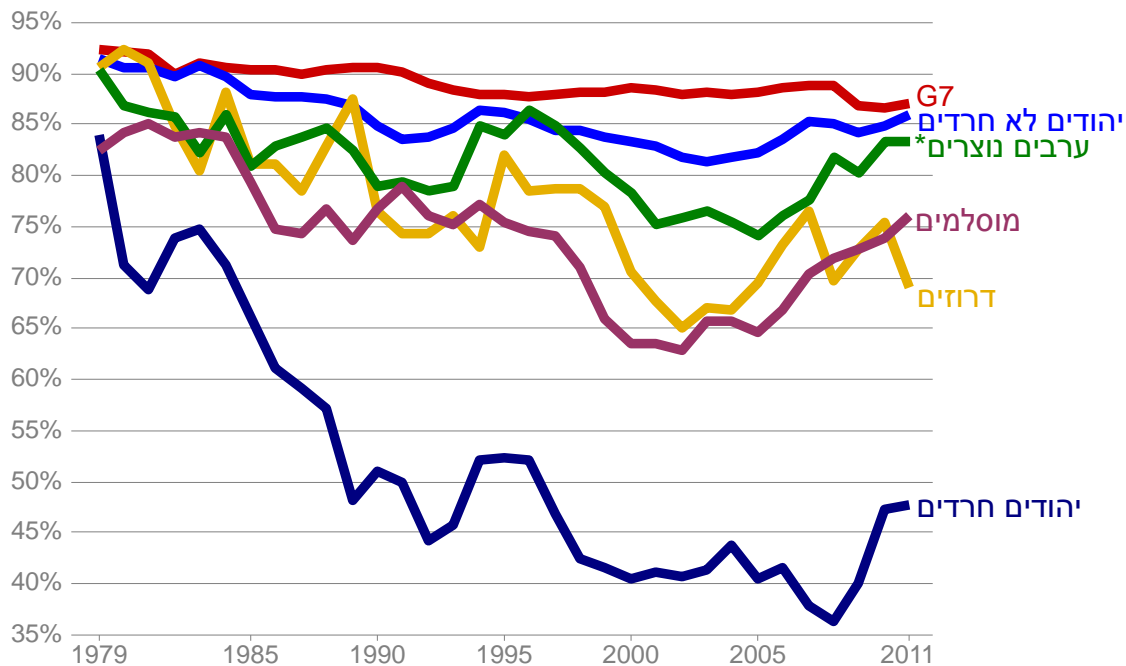
מקור: דן בן-דוד, דו"ח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: למ"ס, OECD

שיעורי תעסוקת הגברים בישראל יורדים בקצב מהיר יותר מאשר ב-G7

לפני קצת יותר מארבעה עשורים, ב-1970, שיעורי התעסוקה בקרב גברים בישראל ובמדינות ה-G7 היו כמעט זהים, וניצבו על למעלה מ-90 אחוז מהגברים בגילי העבודה העיקריים. עם השנים שיעורי התעסוקה ב-G7 ירדו, עד שהתייצבו באמצע שנות התשעים – וחוו נפילה חדה בשנים האחרונות, כאשר החל המיתון במערב. לעומת זאת, שיעורי התעסוקה בישראל ירדו במהירות רבה והגיעו לרמות נמוכות הרבה יותר.

פערי התעסוקה בין ישראל המתאוששת מהמיתון שלה ובין מדינות ה-G7, הנמצאות במיתון הקשה שלהן, גדולים מהפערים שנרשמו לפני כארבעה עשורים.

שיעורי תעסוקת גברים בני 35-54

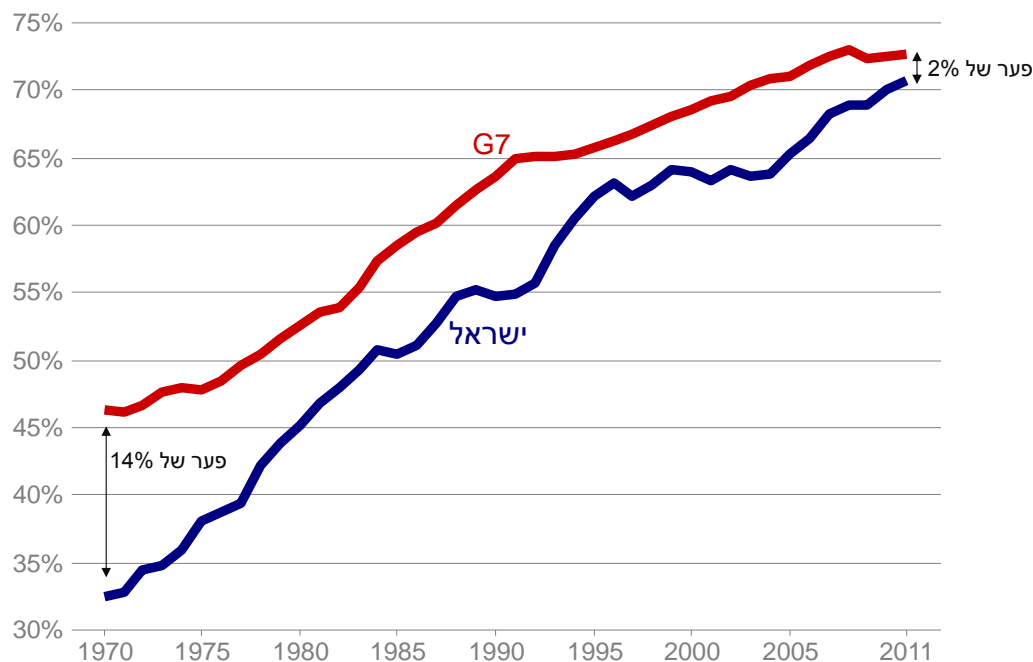
* ההבחנה בין ערבים לנוצרים אחרים החלה בשנת 2000.

מקור: דן בן-דוד ואיתן רגב, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

יש פערים בין שיעורי התעסוקה של קבוצות גברים שונות

בעיות התעסוקה חוצות קבוצות אוכלוסייה שונות בישראל. הירידות התלולות ביותר בשיעורי התעסוקה היו בקרב גברים מוסלמים, דרוזים וחרדים – אף שבשנים האחרונות חל שיפור כמעט בכל קבוצות האוכלוסייה, ככל שישראל יוצאת מהמיתון העמוק שהייתה בו לפני כעשור.

שיעורי תעסוקת נשים בנות 35-54

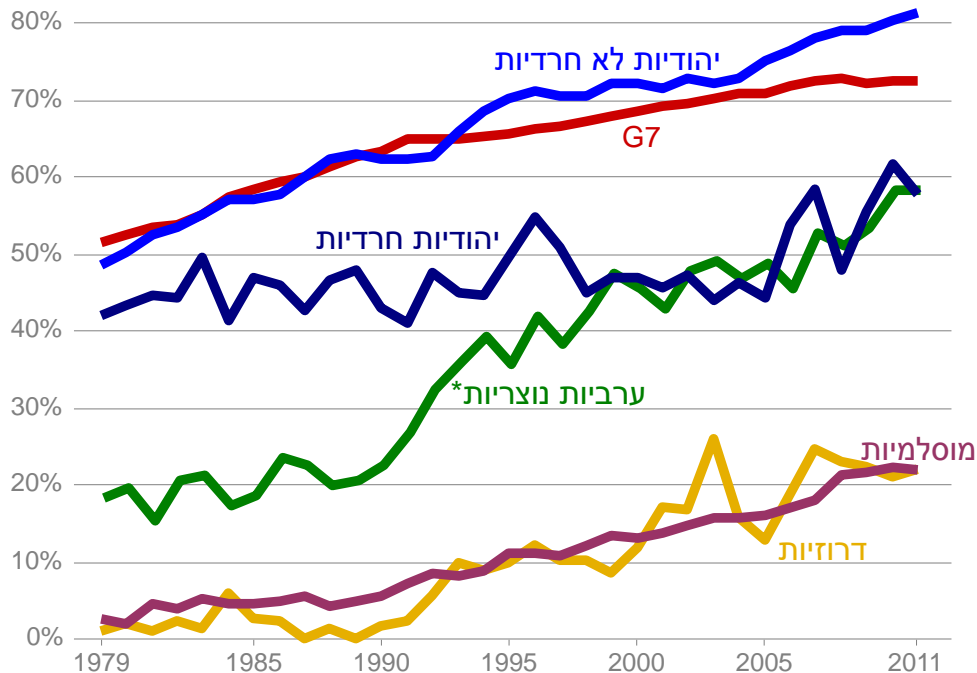
שיעורי תעסוקת הנשים בישראל גדלים מהר יותר מאשר ב-G7

בניגוד למצב בקרב הגברים, שיעורי התעסוקה של נשים בגילי העבודה העיקריים – בישראל ובמדינות ה-G7 – נמצאים במגמת עלייה מתמדת בארבעת העשורים האחרונים.

הגידול המהיר יותר בתעסוקת נשים ישראליות הוביל להקטנת הפערים בשיעורי התעסוקה בין מדינות ה-G7 לישראל: מ-14 נקודות אחוז ב-1970 לשתי נקודות אחוז ב-2011.

מקור: דן בן-דוד ואיתן רגב, מרכז טאוב
נתונים: למ"ס, OECD

שיעורי תעסוקת נשים בנות 35-54

* ההבחנה בין ערביות נוצריות לנוצריות אחרות החלה בשנת 2000.

מקור: דן בן-דוד ואיתן רגב, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

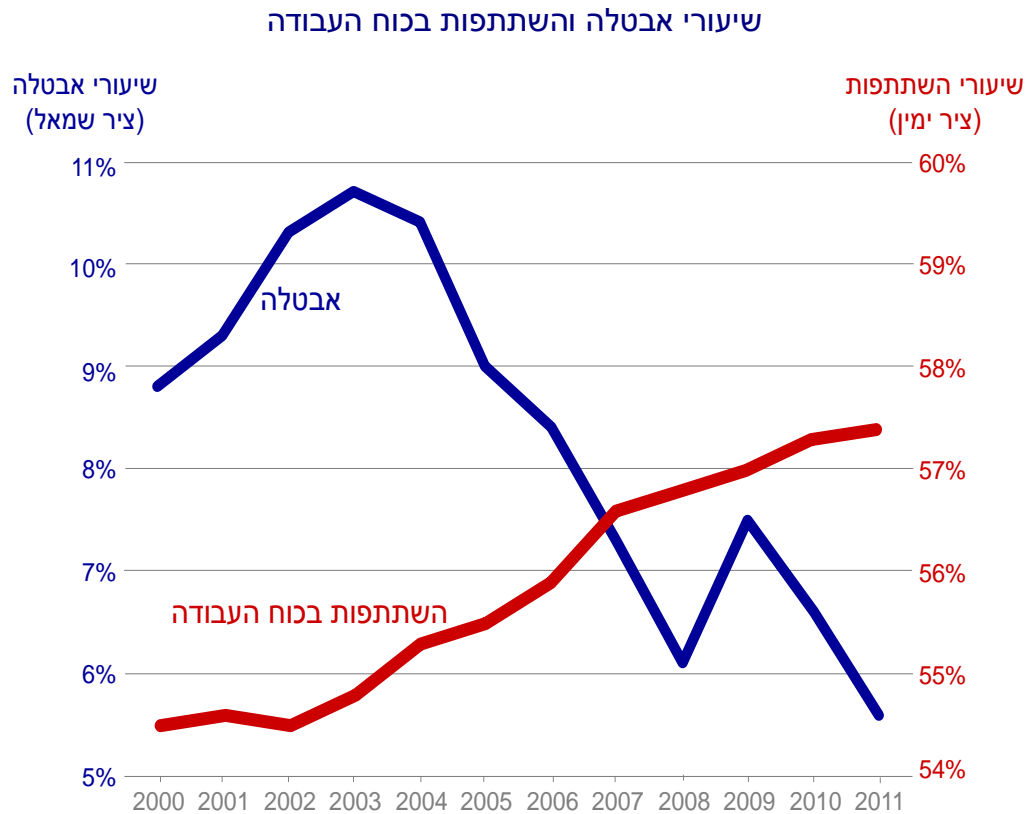
גידול בשיעורי התעסוקה של כלל אוכלוסיית הנשים

שיעורי התעסוקה בקרב נשים יהודיות שאינן חרדיות היו דומים לאלה של מדינות המערב המובילות עד תחילת שנות התשעים. מאז, שיעורי התעסוקה של אותן נשים ישראליות גבוהים משיעורי התעסוקה ב-G7 – והפערים לטובתן הולכים וגדלים. אפילו שיעורי התעסוקה הנמוכים מאוד בקרב נשים מוסלמיות, דרוזיות ונוצריות בישראל גדלים בקצב מהיר יותר מאשר בקרב נשים במדינות המערב, והפערים בין ובין מדינות ה-G7 הולכים ומצטמצמים.

לפני כשלושה עשורים שיעורי התעסוקה של נשים חרדיות היו גבוהים וקרובים לאלה של נשים יהודיות לא-חרדיות. בניגוד למצב בקרב שאר קבוצות האוכלוסייה, בקבוצה זו לא חלו שינויים בתעסוקה במשך כרבע מאה, אך בשנים האחרונות החלו שיעורי התעסוקה שלהן לעלות.

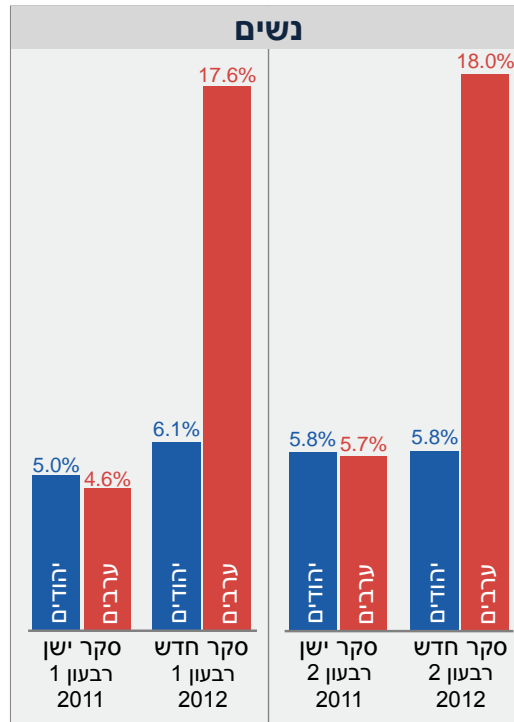
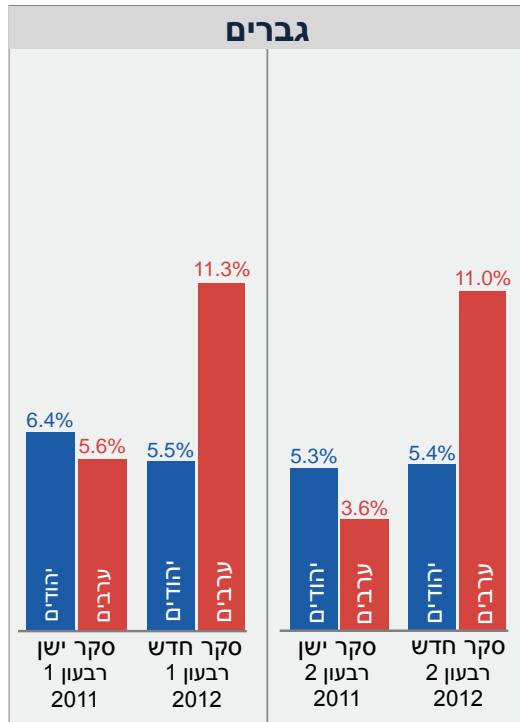
בעשור האחרון ההשתתפות בכוח העבודה עלתה והאבטלה ירדה

שתי התפתחויות חיוביות עומדות מאחורי השיפור בשיעורי התעסוקה מאז המיתון הישראלי הקשה לפני עשור: שיעור ההשתתפות בכוח העבודה מתוך האוכלוסייה בגיל העבודה עלה מאז 2002; והחל מ-2003 שיעורי האבטלה – כלומר אחוז המשתתפים בכוח העבודה שאינם מצליחים למצוא תעסוקה – נמצאים במגמת ירידה.

מקור: ערן ישיב, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: בנק ישראל, OECD

שיעורי אבטלה

שיעורי האבטלה בקרב ערבים גבוהים פי 2-3 ממה שחשבו בעבר

ב-2012 שדרגה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את סקר כוח האדם. בין השינויים נכללה סקירה מדויקת יותר של כפרים ויישובים קטנים. שינויים אלו הובילו להבדלים משמעותיים בנתוני האבטלה בקרב גברים ונשים ערבים. ממצאים ראשוניים משני הרבעונים הראשונים של 2012 מצביעים על כך ששיעורי האבטלה בקרב גברים ערבים כפולים ממה שנחשב עד כה, ואילו שיעורי האבטלה אצל נשים ערביות גבוהים פי שלושה.

מקור: ערן ישיב, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תעסוקה וחינוך

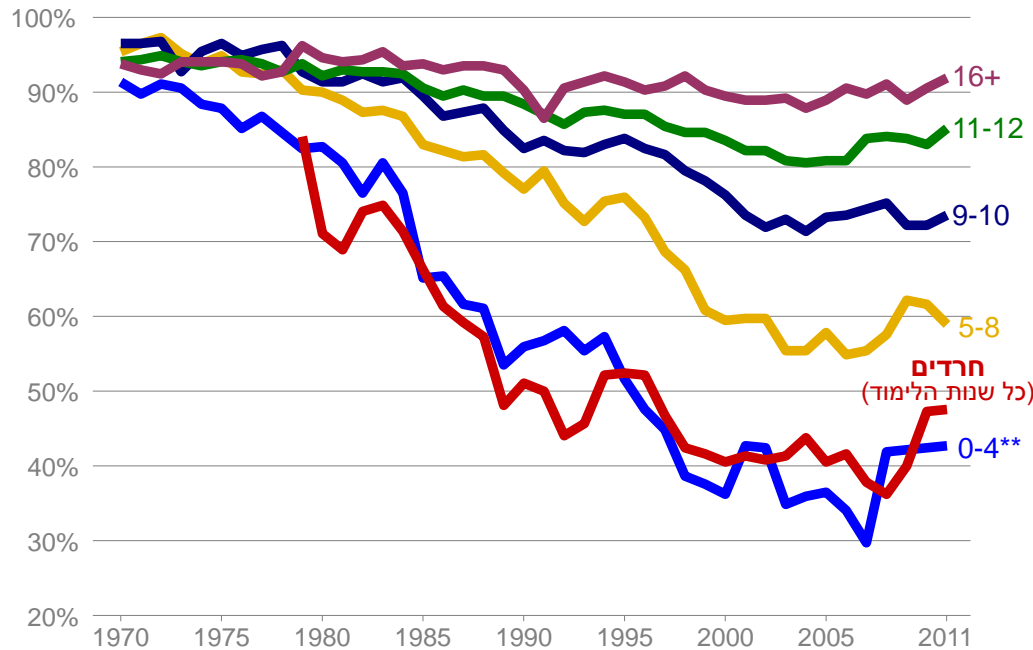
ככל שהמשק מתפתח יותר גדל הביקוש לעובדים משכילים ומיומנים, בעוד הביקוש (במונחים יחסיים) לעובדים משכילים ומיומנים פחות קטן. לרמת החינוך של הפרט יש השלכות רחבות על הסיכויים לתעסוקה ועל ההכנסה ברמה האישית – ועל פריון, צמיחה ופערי הכנסות ברמה הלאומית.

שיעורי התעסוקה בקרב הגברים בעלי ההשכלה המעטה ביותר ומידרדרים מהר יותר

ככל שרמת ההשכלה של גברים בגילי העבודה העיקריים (35-54) נמוכה יותר, כך יורד שיעור התעסוקה במהירות רבה יותר ומגיע לרמות נמוכות יותר.

גברים חרדים אינם לומדים את נושאי הליבה מעבר לכיתה ח', והחומר שהם בכל זאת לומדים הוא ברמה כה נמוכה, עד ששיעורי התעסוקה שלהם – עבור כל שנות הלימוד – דומים מאוד לשיעורי התעסוקה בקרב בעלי ההשכלה המועטה ביותר, ומידרדרים בעקביות במשך 33 השנים האחרונות. אלה הן ההזדמנויות התעסוקתיות שמערכת החינוך החרדית מעניקה לבניה.

שיעורי תעסוקת גברים בני 35-54, לפי מספר שנות לימוד*

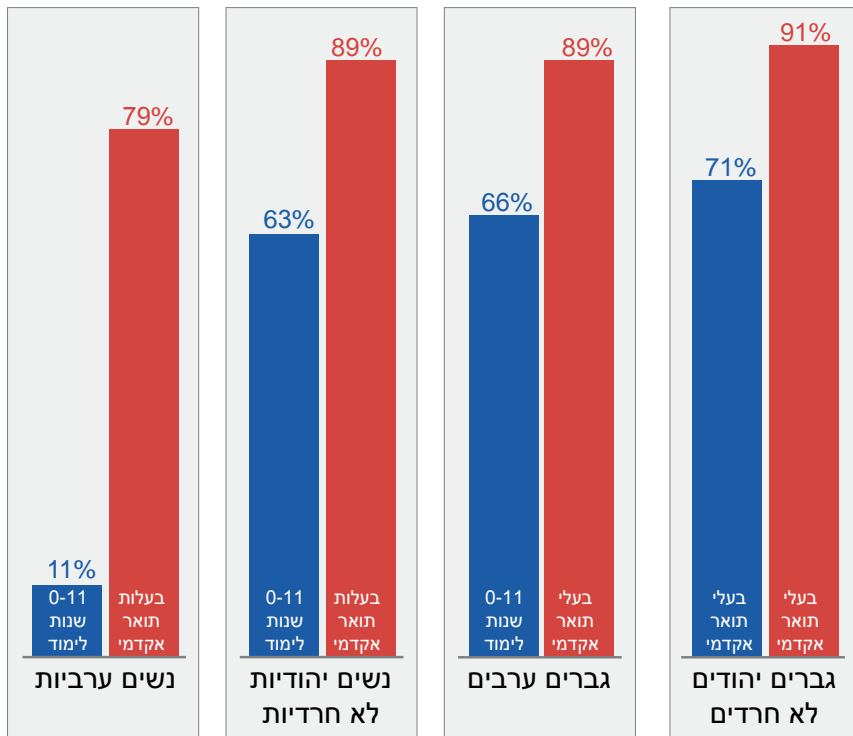

* בשנים 1970-1978 הנתונים עבור כל שנות הלימוד כוללים חרדים. מ-1979 ואילך החרדים מוצגים בנפרד.

** 1-4 שנות לימוד בשנים 1970-1978.

מקור: דן בן-דוד, פרסומי 'ידות מצב המדינה' 2010-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שיעורי תעסוקה בגילי 35-54, 2011

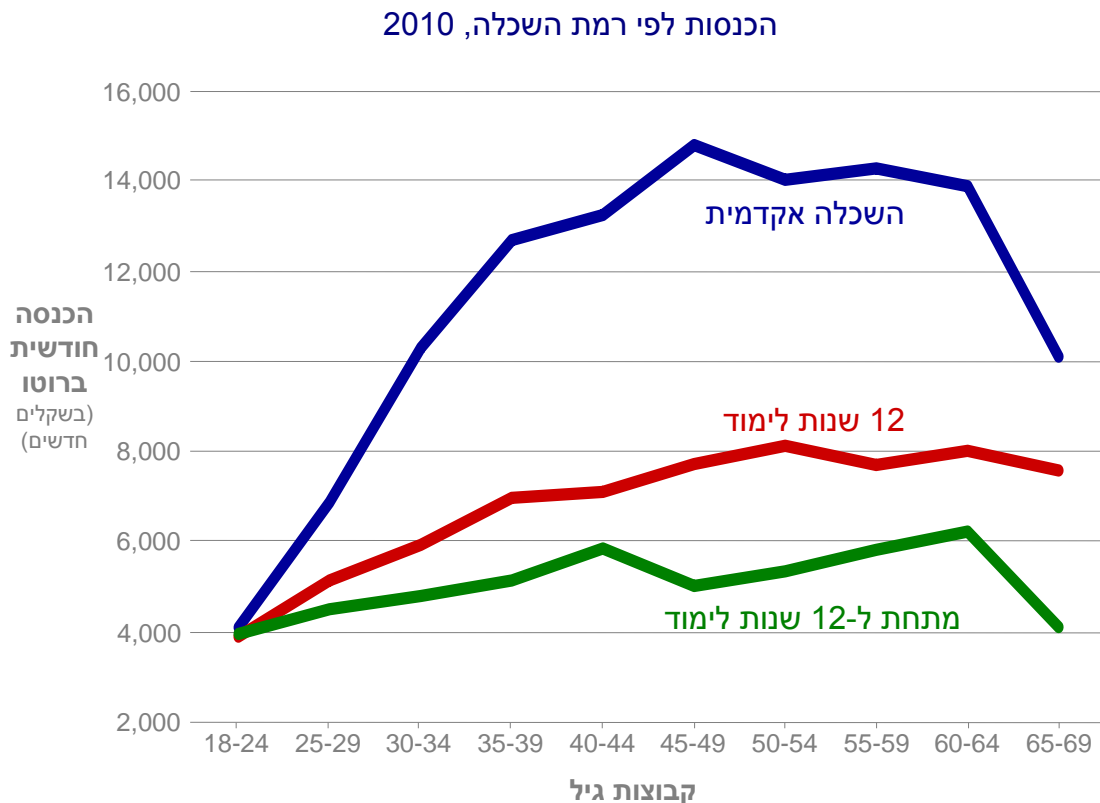
השפעת ההשכלה על התעסוקה חוצה מגדר ודת

יהודים וערבים, גברים ונשים – כל ארבע הקבוצות מפגינות נתוני תעסוקה משופרים בקרב פרטים בעלי השכלה אקדמית לעומת אלה שלא סיימו תיכון.

מקור: דן בן-דוד ואיתן רגב, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

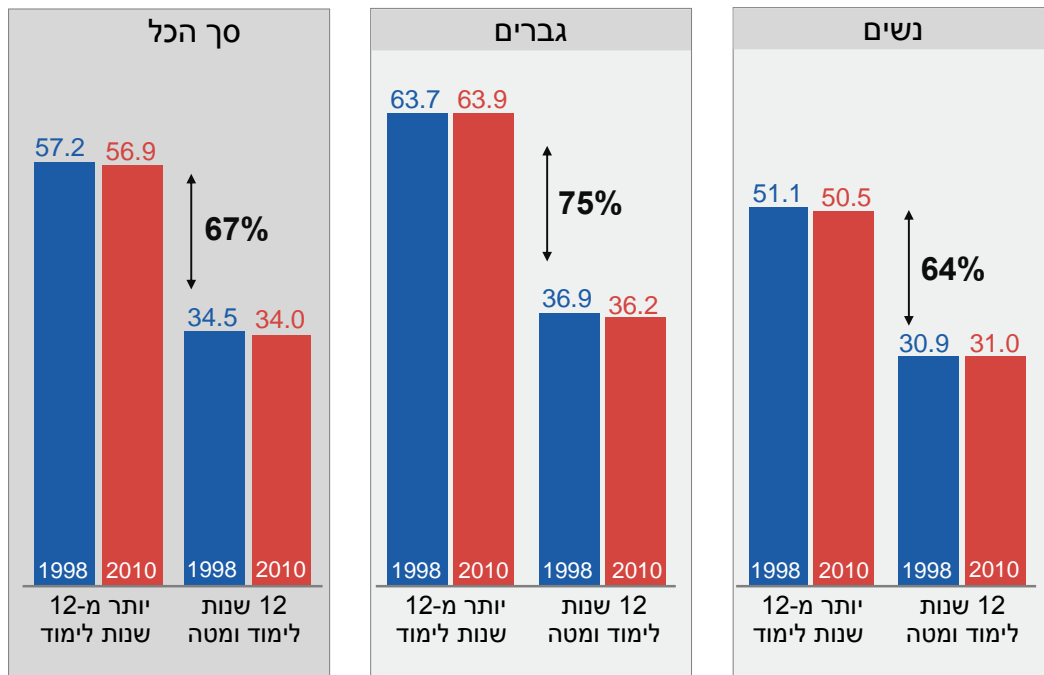
השכלה רבה יותר שווה הכנסות גבוהות יותר

בכל קבוצות ההשכלה ההכנסה עולה עם הגיל וצבירת הניסיון בעבודה, אך פערי ההכנסות הולכים וגדלים ככל שרמת ההשכלה גבוהה יותר. בכל הקבוצות מתחילה ההכנסה החודשית לרדת לקראת הפרישה לפנסיה.

מקור: דן בן-דוד, דו"ח מצב המדינה 2009 (מעודכן), מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שכר ברוטו לשעת עבודה של שכירים, במחירי 2010

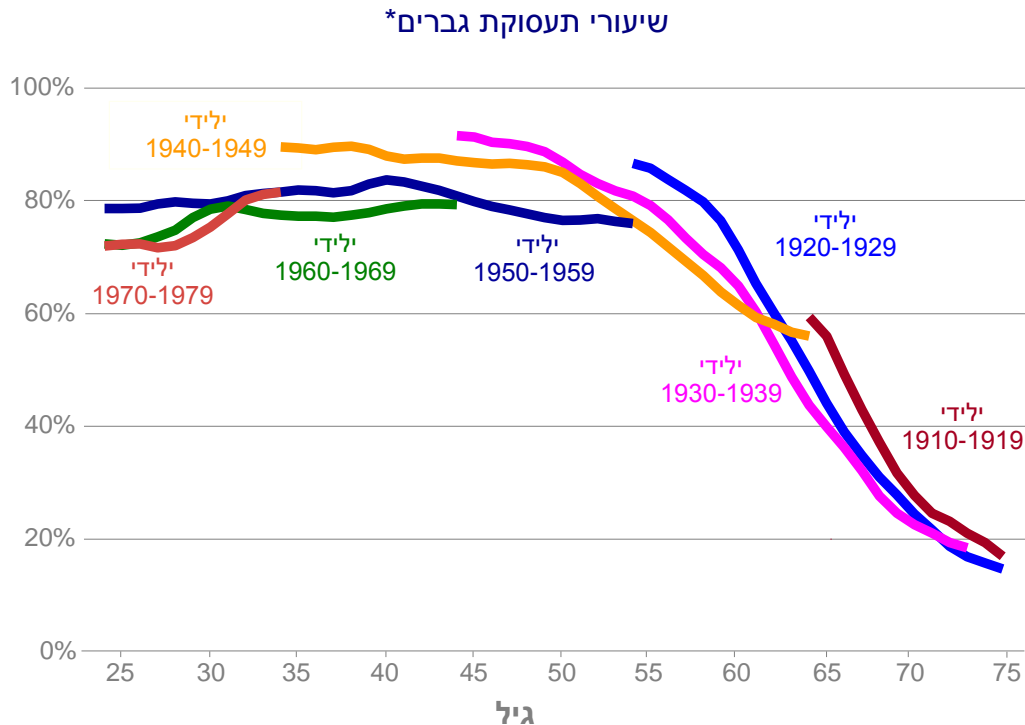
להשכלה יש השפעה רבה יותר ממגדר על פערי השכר

פערי השכר בין עובדים בעלי רמות השכלה שונות מגמדים אפילו את פערי השכר בין גברים לנשים. פער השכר לשעה בין גברים לנשים עומד על כ-17 אחוז, בעוד הפער בין שכרם של עובדים בעלי יותר מ-12 שנות לימוד לזה של בעלי 12 שנות לימוד ומטה עומד על 67 אחוז.

מקור: איל קמחי, מרכז טאוב והאוניברסיטה העברית
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

כל דור של גברים עובד פחות מהדור הקודם

באופן כללי, בכל הדורות שיעורי התעסוקה של הגברים עולים עד גיל 40 לערך ויורדים לאחר מכן. עם זאת, שיעורי התעסוקה של כל דור גברים נמוכים יותר משיעורי התעסוקה של הדור הקודם. נראה שהשינויים בדפוסי העבודה חלו בעיקר בקרב גברים בגילי הביניים ומעלה והם קשורים לרמת חינוך.

* ממוצע נע של שלוש שנים.

מקור: איל קמחי, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

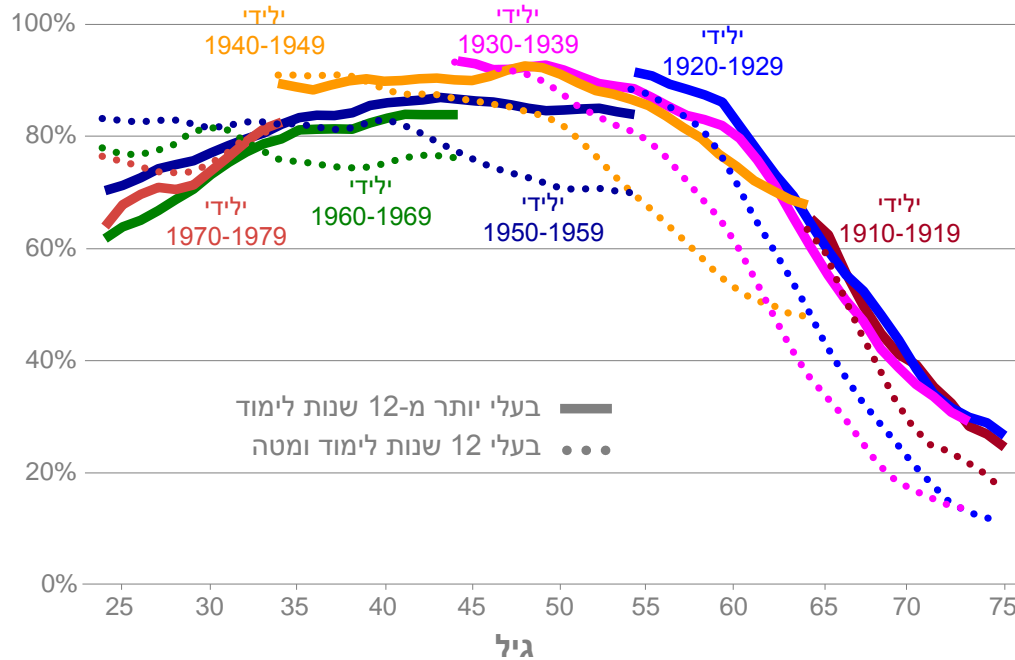
רמת השכלה נמוכה יותר מתבטאת בשיעורי תעסוקה נמוכים יותר בקרב גברים בכל הדורות

בקרב גברים בעלי יותר מ-12 שנות לימוד לא נצפו הבדלים ניכרים בשיעורי התעסוקה בין הדורות המבוגרים יחסית. אך בקרב דורות צעירים יחסית, שיעורי התעסוקה הולכים ויורדים.

אצל בעלי 12 שנות לימוד ומטה שיעורי התעסוקה הולכים ויורדים מדור לדור עבור כל קבוצות הגיל.

כתוצאה מהשינויים שחלו במשך השנים אצל המשכילים יותר והמשכילים פחות, שיעורי התעסוקה של כלל הגברים הולכים ויורדים מדור לדור.

שיעורי תעסוקת גברים*

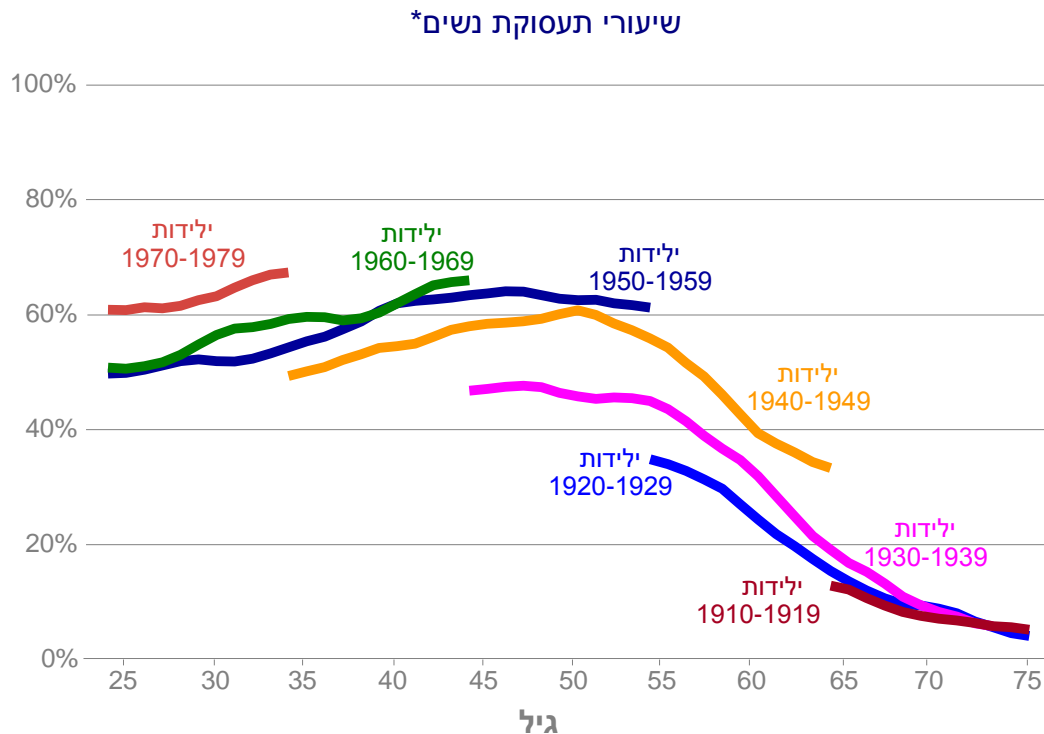

* ממוצע נע של שלוש שנים.

מקור: איל קמחי, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

כל דור של נשים עובד יותר מהדור הקודם

שיעורי התעסוקה בקרב כל דור של נשים גבוהים משיעורי התעסוקה של הדור הקודם. עם זאת, שיעורי התעסוקה בקרב כלל הנשים – משכילות יותר או פחות – נמוכים בהרבה משיעורי התעסוקה בקרב גברים בעלי השכלה מקבילה.

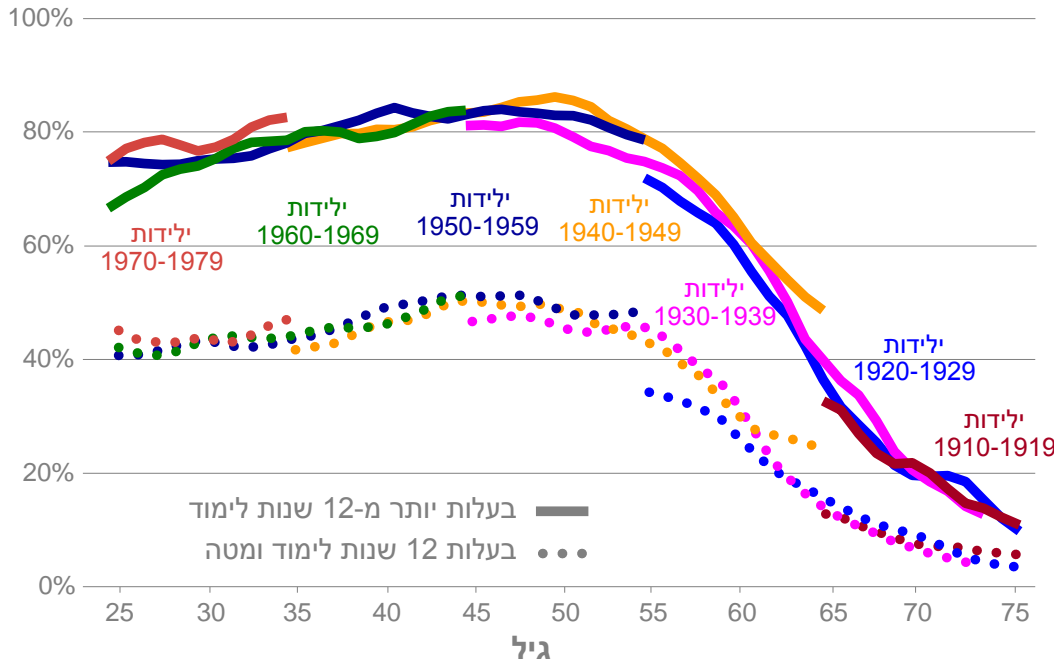
* ממוצע נע של שלוש שנים.

מקור: איל קמחי, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ריבוי בעלות ההשכלה הגבוהה עומד מאחורי הגידול בשיעורי תעסוקת נשים

מאז ילידות שנות הארבעים שיעורי התעסוקה של נשים בכל אחת מקבוצות ההשכלה נותרו דומים. על פניו הנתון אמור היה להצביע על חוסר שינוי בתעסוקת הנשים לאורך זמן, אולם למעשה חלקן של נשים בעלות יותר מ-12 שנות לימוד – ששיעורי התעסוקה שלהן גבוהים ביותר – מתוך כלל הנשים הולך וגדל, ועל כן שיעורי התעסוקה של כלל הנשים הולכים ועולים מדור לדור.

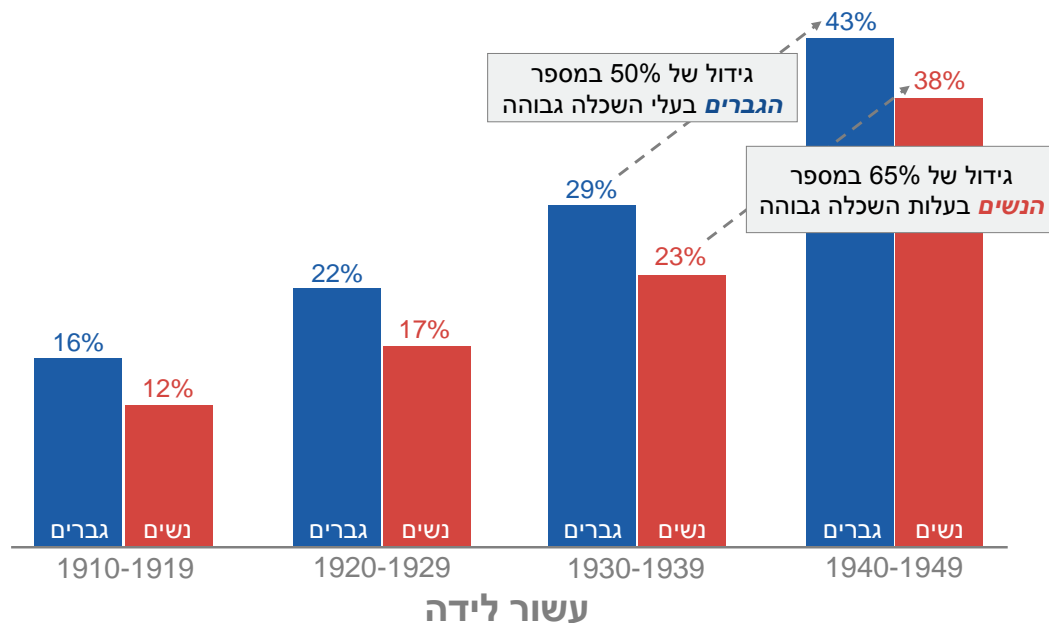
שיעורי תעסוקת נשים*

* ממוצע נע של שלוש שנים.

מקור: איל קמחי, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שיעור בעלי יותר מ-12 שנות לימוד בקרב בני 64

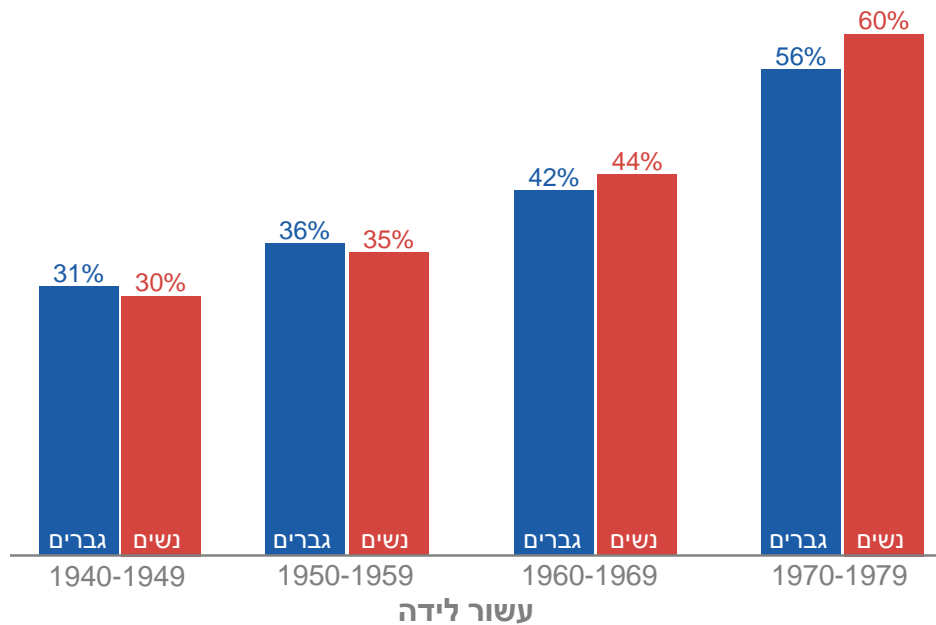

בכל דור בני 64 נעשים משכילים יותר

אחד השינויים המרשימים שחלו בישראל בעשורים האחרונים הוא ההתרחבות של שיעור בעלי השכלה גבוהה באוכלוסייה. רק 16 אחוז מהגברים ו-12 אחוז מהנשים שנולדו בין 1910 ל-1919 היו בעלי יותר מ-12 שנות לימוד בגיל 64. בקרב מי שנולדו בשנות הארבעים, שיעורים אלו עלו ל-43 ו-38 אחוז, בהתאמה, באותו הגיל.

מקור: איל קמחי, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

שיעור בעלי יותר מ-12 שנות לימוד בקרב בני 34

כל דור משכיל יותר מהדור שלפניו בגיל 34

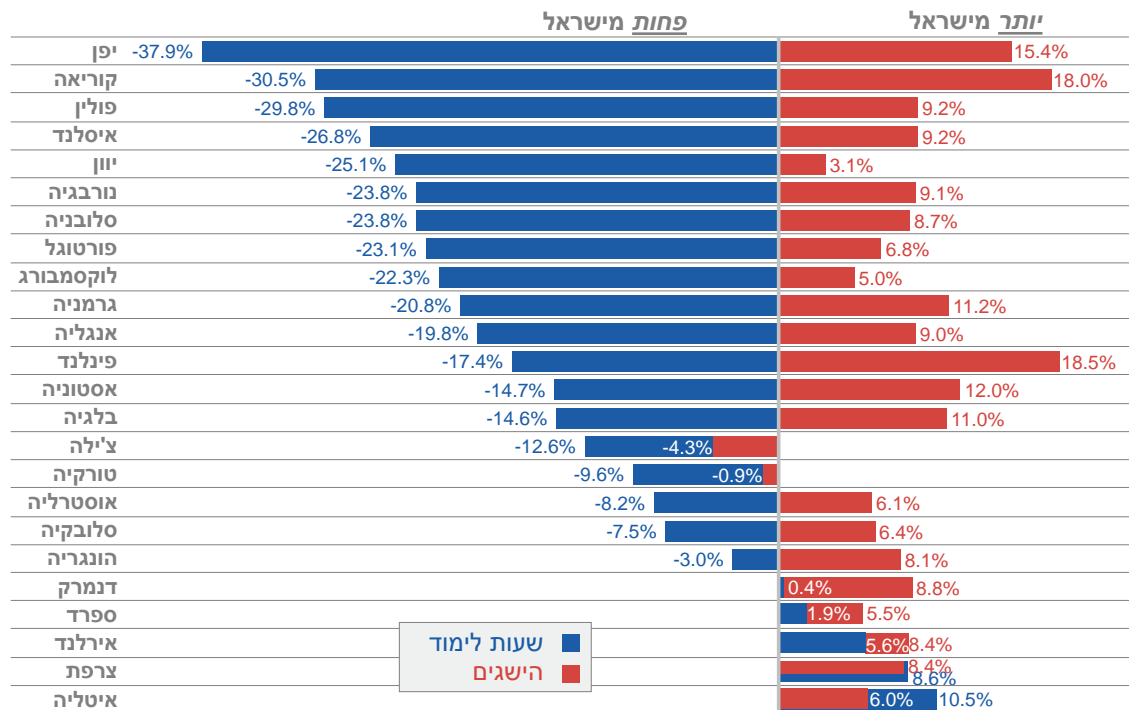
חלקם של בעלי יותר מ-12 שנות לימוד בכל דור עלה גם בקרב בני ה-34. פחות משליש מאלה שנולדו בשנות הארבעים היו בעלי יותר מ-12 שנות לימוד בהיותם בני 34, בעוד יותר ממחצית מילידי שנות השבעים הגיעו להישג זה באותו הגיל.

מקור: איל קמחי, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

חינוך

לאור הבעייתיות הרבה בתוואים החברתיים-כלכליים ארוכי הטווח שישראל מתקדמת בהם, ולאור ההשלכות החברתיות-כלכליות של מצבה הנוכחי של מערכת החינוך על העתיד, קשה להפריז בדחיפות הצורך המיידי להחיל רפורמה מערכתית בחינוך במדינה.

שעות לימוד והישגים בהשוואה לישראל*, 2009

* מספר שעות לימוד שנתיות לבני 15-7 וההישג הארצי הממוצע במתמטיקה, במדעים ובקריאה במבחן PISA 2009.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: OECD, PISA

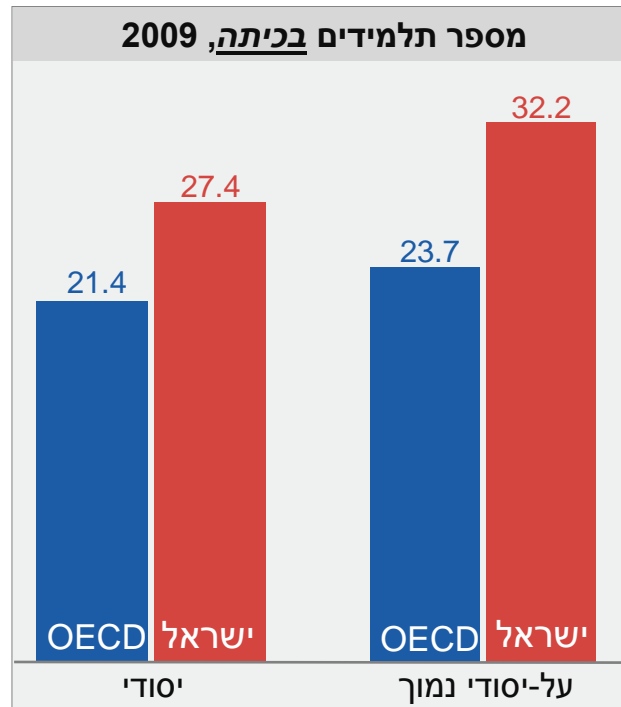
ריבוי שעות הלימוד בישראל אינו מניב הישגים חינוכיים טובים יותר

ב-19 מתוך 24 מדינות OECD המציגות נתונים על מספר שעות הלימוד וגם על הישגים בתחומי היסוד זכו התלמידים לפחות שעות לימוד בהשוואה לישראל. עם זאת, ב-17 מתוך אותן 19 מדינות רמת ההישגים הייתה גבוהה מזו של ישראל.

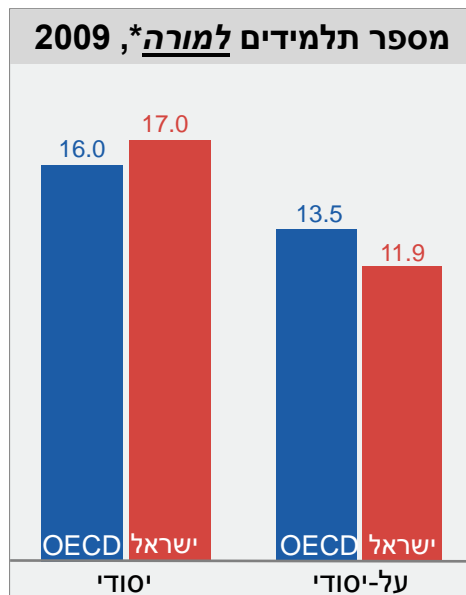
הכיתות צפופות יותר, אך מספר התלמידים למורה דומה ל-OECD

מחד, הכיתות בישראל היו צפופות יותר מאשר במדינות ה-OECD בשנת 2009. מאידך, מספר התלמידים למורה (לפי שווה ערך משרה מלאה) בבתי הספר היסודיים בישראל גבוה מזה של ה-OECD בתלמיד אחד בלבד – 17.0 לעומת 16.0 בבתי הספר העל-יסודיים בישראל פחות תלמידים למורה (11.9) בהשוואה לממוצע ב-OECD (13.5).

מספר תלמידים בכיתה, 2009

מספר תלמידים למורה*, 2009

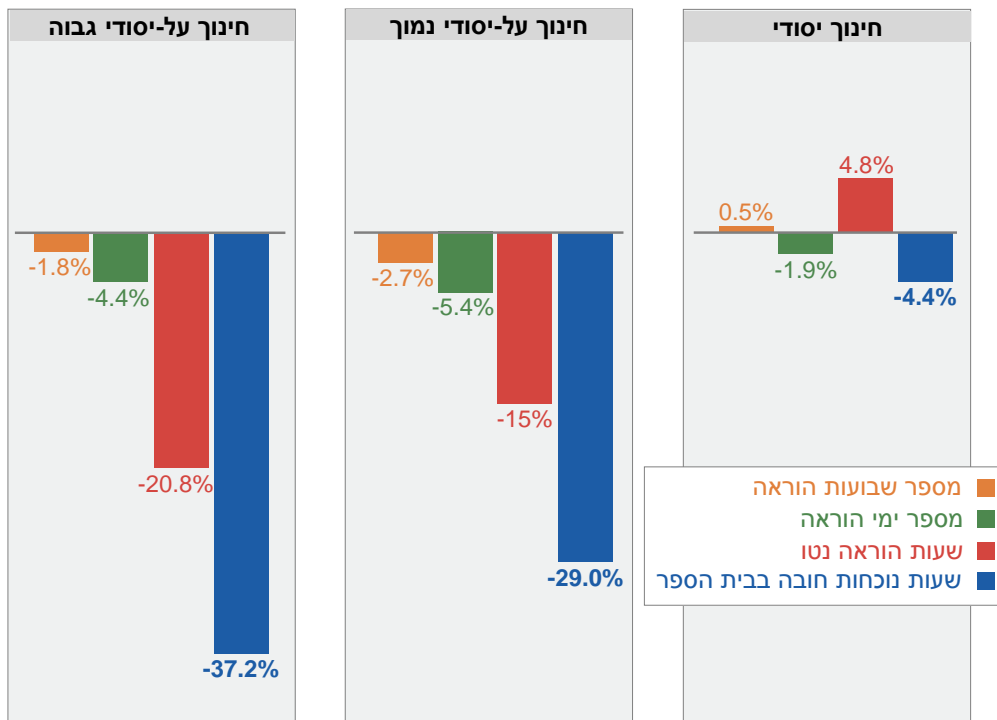

* לפי שווה ערך זמן מלא.

מקור: דן בן-דוד, דו"ח מצב המדינה 2009 (מעודכן), מרכז טאוב ותונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מורים בישראל עובדים פחות שעות בשנה

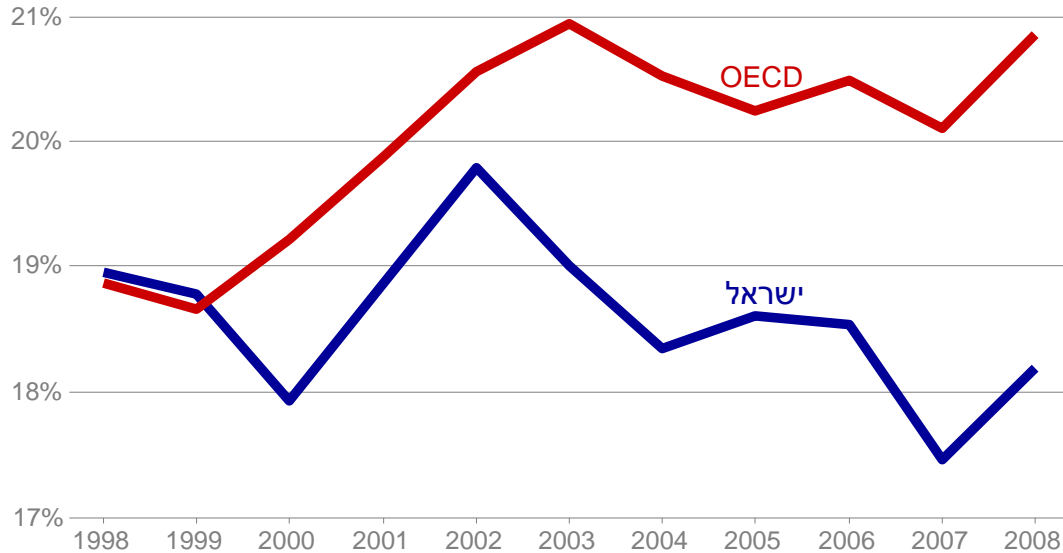
יש סתירות משמעותיות בזמן העבודה של מורים במהלך שנת לימודים. בכל שלוש רמות החינוך – יסודי, על-יסודי נמוך ועל-יסודי גבוה – מספר שעות ההוראה השנתיים בישראל דומה למוצע ב-OECD. לעומת זאת, מספר ימי ההוראה בכל שלוש הרמות בישראל נמוך יותר. מספר שעות ההוראה נטו במהלך שנת הלימודים גבוה בבתי הספר היסודיים, אך נמוך באופן ניכר בבתי הספר העל-יסודיים.* מספר השעות שמורה נדרש לעבוד בכל בתי הספר בישראל נמוך במידה ניכרת בהשוואה ל-OECD.

* במוסדות ציבוריים.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012 (מעודכן), מרכז טאוב נתונים: OECD

הוצאה ציבורית לתלמיד כאחוז מהתמ"ג לנפש

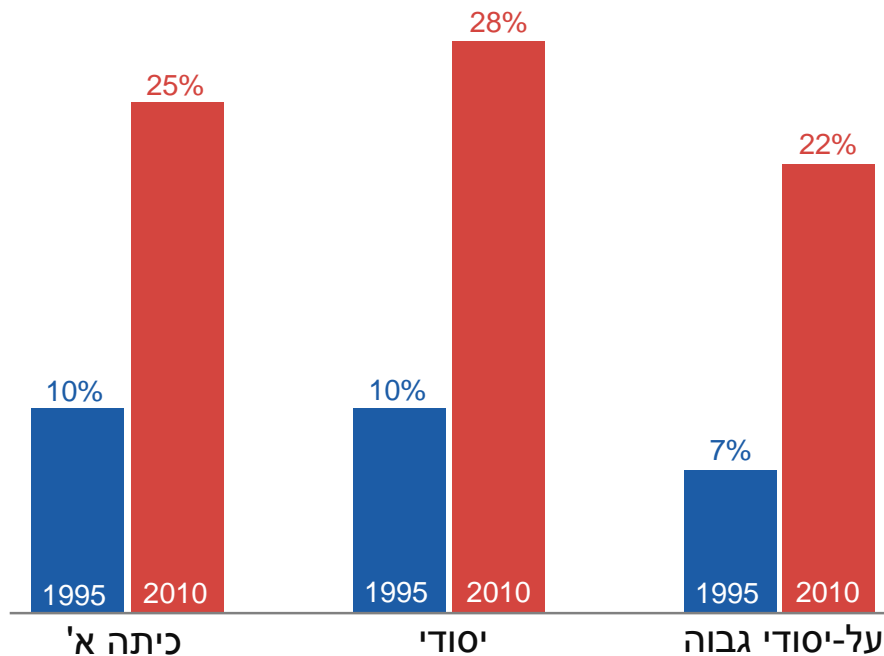

נוצר פער בתקציב החינוך בין ה-OECD לישראל

ההוצאות לתלמיד בישראל ובמדינות ה-OECD – בניכוי פערים ברמות החיים, כפי שאלה באים לידי ביטוי בתמ"ג לנפש – היו דומות ב-1998. מאז ההוצאה בישראל הצטמצמה, ואילו ההוצאה הממוצעת של מדינות ה-OECD עלתה.

מקור: נחום בלס, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: OECD

שיעור התלמידים החרדים מסך התלמידים היהודים

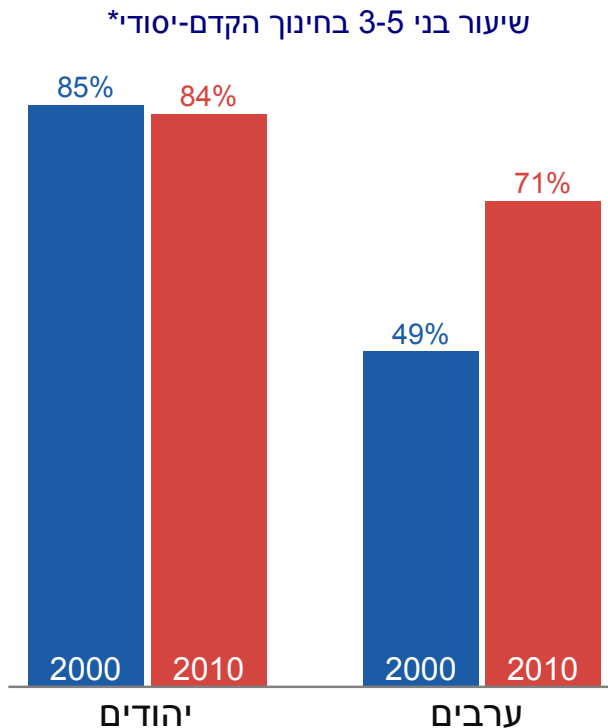
חלקם של החרדים בחינוך היהודי גדול פי 2.5 עד 3 מאשר ב-1995

ההבדלים בין המגזרים בשיעורי הפריזון ובמספר הילדים למשפחה גורמים לשינויים גדולים בהרכב התלמידים במערכת החינוך הישראלית. במשך השנים התרחב מאוד חלקו של החינוך החרדי מכלל החינוך היהודי – אם כי יש התמתנות מסוימת בהתרחבות זו בשנתיים-שלוש האחרונות.

מקור: נחום בלס, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

עלייה ברישום ילדים ערבים למסגרות חינוך קדם-יסודי

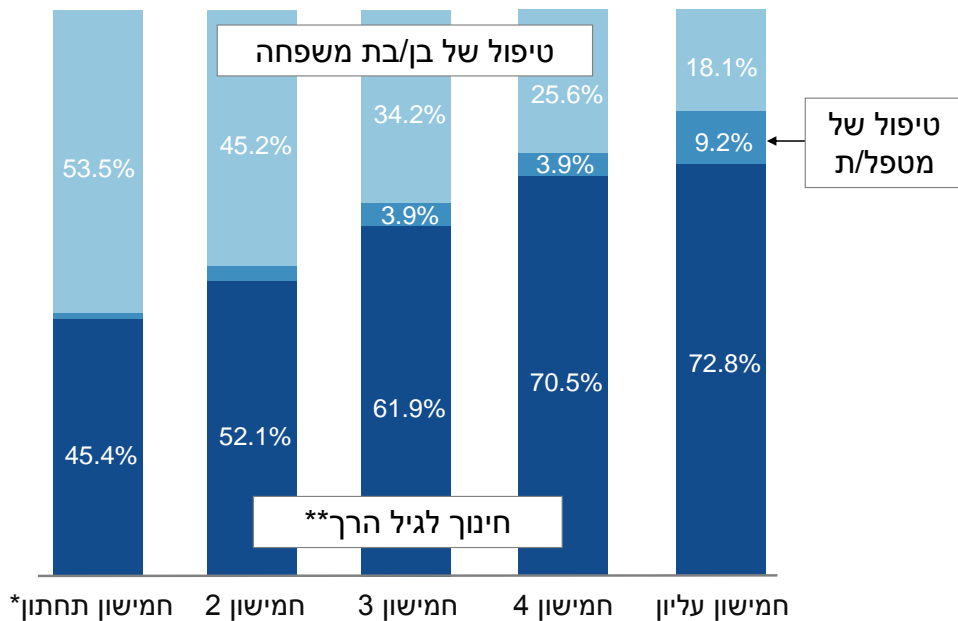
אחוז גדול של ילדים יהודים בגילי 3-5 לומדים בגנים, והנתון נשאר יציב יחסית במהלך העשור האחרון. בקרב הילדים הערבים, לעומת זאת, חל גידול משמעותי מאוד במספר הלומדים בגנים במהלך העשור. שינויים אלו נבעו בעיקר מהגברת המודעות לחשיבות החינוך בגיל הרך בקרב ערבים, ומיישום של חוק לימוד חובה בקרב גילאי 3-4 במגזר.

* מתוך כלל הילדים בקבוצת הגיל בכל מגזר.

נתונים: נחום בלס, החינוך הקדם-יסודי בישראל (2012), מרכז טאוב

מסגרות לגילאי 0-3, ממוצע לשנים 2003-2010

הרישום לחינוך קדם-יסודי גבוה יותר בקרב משפחות בעלות הכנסה גבוהה

ככל שעולה רמת ההכנסה, הולך וגדל השימוש בשירותי מעונות, או במטפלת בבית, וקטן השימוש בסידורים פנים-ביתיים (עצמיים).

* חמישוני הכנסה כספית נטו לנפש מתוקנת.

** גנים פרטיים, מעונות יום, גני טרום/קדם חובה, חדר (חרדים).

מקור: נחום בלס, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מעמד הביניים ועלות המחיה בישראל

ישראל חוותה מחאות חברתיות בהיקפי ענק בקיץ 2011, ובשיאן כ-400,000 מפגינים – מתוך אוכלוסייה של פחות משמונה מיליון תושבים – יצאו להפגין במוצאי שבת אחת. עמוד השדרה של ההפגנות היו משפחות צעירות של יהודים לידי הארץ ממעמד הביניים, שהרגישו לחץ כלכלי הולך וגובר. חלק מאותה אי-שביעות רצון בא לידי ביטוי שוב בבחירות לכנסת שהתקיימו בינואר 2012.

הכנסותיהן של משפחות צעירות עובדות צנחו ביחס לשאר החברה

משפחות בראשות יהודים בני 25-34 שאינם חרדים, ילידי הארץ

אחוזוני הכנסה של כלל המשפחות** (ציר שמאל)

הכנסה פנויה לנפש, בש"ח* (ציר ימין)

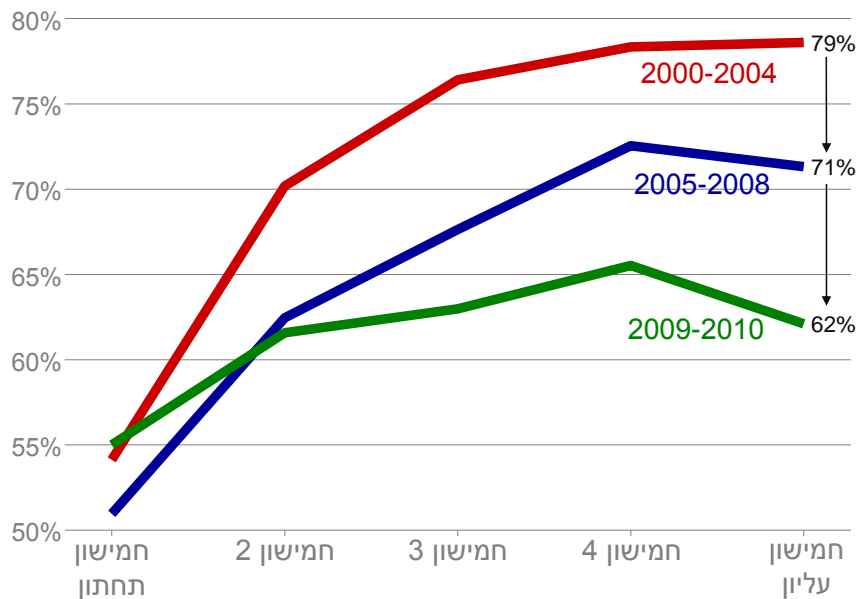
דירוג הכנסת המשפחה הצעירה החיצונית ביחס לכלל המשפחות

* הכנסה פנויה לנפש מתוקנת (ע"פ ה-OECD) במשקי בית שבראשם עומד שכיר בגילי 25-34, נשוי עם ילדים.
 ** משפחות שבראשן עומד אדם מתחת לגיל 65.

מקור: מיכאל שלו, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

לאחר עשור של גידול מתמיד מאז 1995, ב-2005 החלו ההכנסות הריאליות של משפחות צעירות שבראשן עומדים יהודים ילידי הארץ לדשדש, ואף חלה בהן ירידה קלה בשנים האחרונות. לעומת זאת, ההכנסות של אותן משפחות במונחים יחסיים – כלומר, בהשוואה למדרג ההכנסות של כלל המשפחות בישראל – ירדו מאז 2005 במידה ניכרת: עשרה אחוזונים.

שיעורי בעלות על דירה בקרב משקי בית של יהודים צעירים ילידי הארץ*

* לא כולל משקי בית של חרדים.

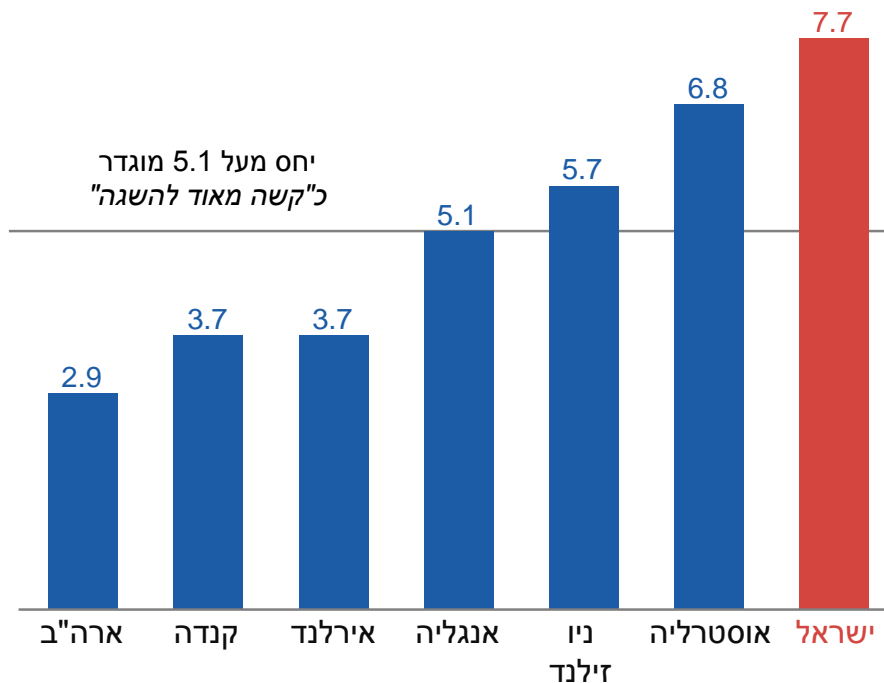
מקור: מיכאל שלו, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

אחוז בעלי הדירות ירד בקרב משפחות צעירות עובדות ממעמד הביניים ומהמעמד הגבוה

מבין כלל חמישוני ההכנסה, שיעור הבעלות על דירה הוא הנמוך ביותר בקרב משפחות צעירות המשתייכות לחמישון התחתון, וזה נכון בכל התקופות. עם זאת, במהלך העשור הירידה בשיעורי הבעלות על דירות הייתה חדה יותר ככל שהכנסת המשפחה הייתה גבוהה יותר. הסבר אפשרי אחד לשינויים אלו הוא שינויים התנהגותיים בקרב הצעירים: דחייה של הלימודים האקדמיים, הנישואים והקמת המשפחה. הסבר נוסף לשינויים הגדולים בשיעור הבעלות על דירות הוא מחירי הדירות הגבוהים, העולים במהלך העשור האחרון.

שנות עבודה נדרשות לקניית דירה*, 2009

רכישת דירה בישראל דורשת יותר שנות עבודה

ב-2009 נדרשו 2.9 שנים של הכנסה חציונית כדי לרכוש מקום מגורים חציוני בארצות הברית. עלות הדיור ביחס להכנסה גבוהה יותר בקנדה, באירלנד, באנגליה, בניו זילנד ובאוסטרליה, אולם מחירי הדיור בישראל גבוהים יותר מבכל המדינות הללו (7.7 שנים).

למעשה, עלות הדיור יחסית להכנסה בישראל גבוהה יותר מאשר ב-32 מתוך 33 אזורים עירוניים באנגליה (לרבות לונדון) ויותר מאשר ב-174 מתוך 175 אזורים עירוניים בארצות הברית (לרבות העיר ניו יורק).

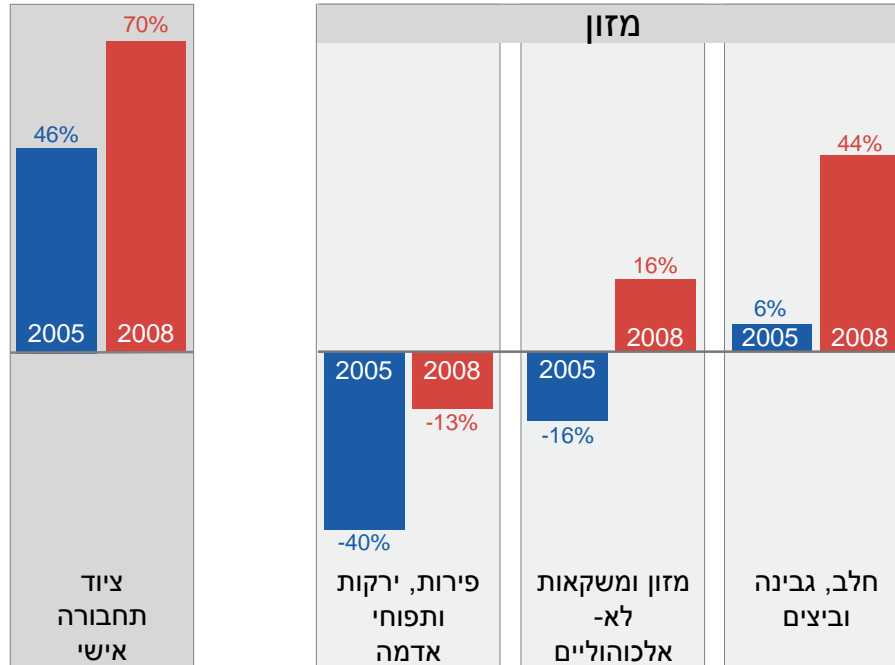
* מחיר חציוני של דירות בכל מדינה חלקי הכנסה חציונית של משקי הבית. הדגש הוא על עלות דיור מייצגת בכל מדינה ולא על מאפייני דיור ספציפיים (גודל, איכות, וכו') היכולים להשתנות ממדינה למדינה.

מקור: דן בן-דוד וניר עילם, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב
נתונים: Demographia International Housing Affordability Survey

מוצרי חלב וכלי רכב יקרים יותר בישראל

ב-2005 היו מחירי החלב, הגבינות והביצים בישראל גבוהים בשישה אחוזים מהמחיר הממוצע ב-OECD. עד 2008 גדל הפער ל-44 אחוז. מוצרי מזון אחרים בישראל נהפכו מזולים יותר ליקרים יותר בהשוואה ל-OECD, או שהם נשארו זולים יותר מ-OECD, אך התייקרו ביחס למחיר הקודם.

מחירים בישראל לעומת ממוצע ה-OECD*

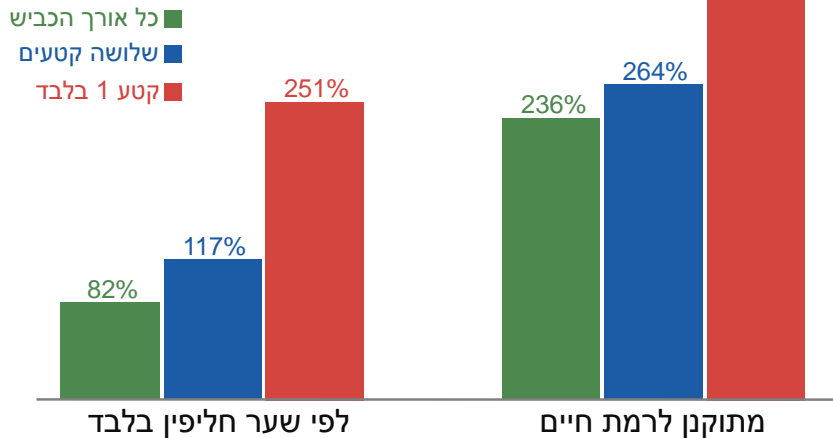

* הפער בין המחירים בישראל למחירים הממוצעים ב-OECD.

מקור: דן בן-דוד וניר עילם, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: השוואת יחס כוח קנייה של ה-OECD

הפרשי מחיר בין ישראל לארה"ב בכבישי אגרה*, 2009

נהג מזדמן – קרי, מי שאינו מנוי פסקל – הנוסע קטע אחד בכביש 6 משלם פי 8.5 מנהג מזדמן בארה"ב.

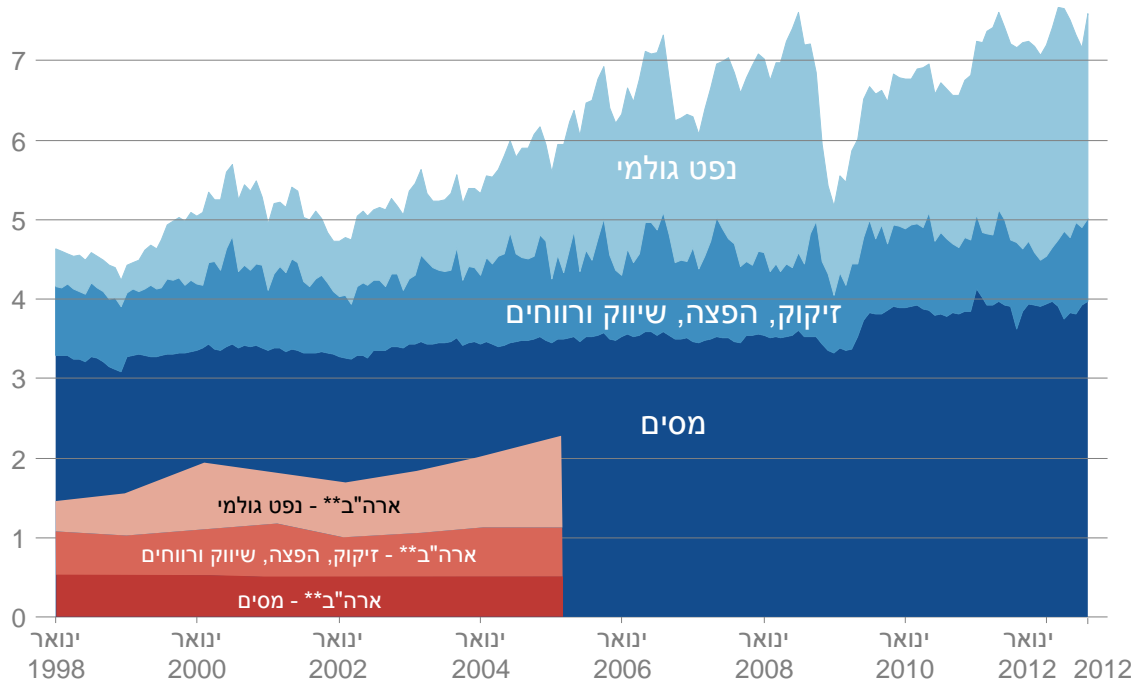
כביש האגרה בישראל יקר יותר מכבישי אגרה בארצות הברית

אחת הדרכים שאימצה ישראל להקלת הלחץ על המשאבים הציבוריים, שנגרם מהצורך לממן סלילת כבישים, היא שימוש נרחב בהשקעות פרטיות. מחיר הנסיעה בכביש 6, שנהפך לעורק התנועה הראשי של ישראל מצפון לדרום, גבוה במידה ניכרת ממחיר הנסיעה בכבישי אגרה מרכזיים בארצות הברית – והעלות לישראלים גבוהה עוד יותר כאשר נלקחים בחשבון הבדלי ההכנסות בין שתי המדינות.

* השוואת תעריפי מנוי פסקל למנוי בכבישי אגרה מהירים בני יורק, ניו ג'רזי, פנסילבניה, אוהיו ופלורידה.

מקור: יורם עידה וגל טלית (2010), ניידות בתחבורה והשפעתה על נגישות בישראל: מחקר השוואתי, מרכז טאוב

מרכיבי המחיר של ליטר בנזין*

* אוקטן 95, בשקלים, מחירי 2011.

** הנתונים עבור ארה"ב לקוחים מ-Kim Rueben and Sonya Hoo, "Gasoline Taxes and Rising Fuel Prices in the Aftermath of Katrina".

מקור: דן בן-דוד ויוליה קוגן, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: למ"ס, משרדי האוצר, האנרגיה והמים, בנק ישראל, OECD

המסים על בנזין בישראל הם הגורם העיקרי למחירו הגבוה

הגורם העיקרי בקביעת מחיר הבנזין הוא המסים, והם עלו בשנים האחרונות. אמנם מחיר הנפט הגולמי נהפך ממרכיב זניח יחסית במחירו הכולל של הבנזין למרכיב משמעותי, אך הוא נותר משמעותי פחות מהמסים על כל ליטר.

סכום המסים המצטבר המוטל על ליטר בנזין בישראל היה גבוה באופן ניכר מהמחיר הכולל של הבנזין במשאבה של הצרכן האמריקאי, ונמצא בחלקו העליון של טווח המס המוטל במערב אירופה.

כל מרכיבי מחיר הבנזין גבוהים יחסית בישראל

השוואה בין-לאומית של מחירי הבנזין* ומרכיביהם המקומיים הקבועים
ישראל, מערב אירופה, צפון אמריקה ואוקיאניה, 2011, בדולר בין-לאומי לליטר

מחירי הדלק	מסים	מרווחים**	
1 פורטוגל	2.45	1.38	0.27
2 יוון	2.34	1.38	0.26
3 הממלכה המאוחדת	2.02	1.22	0.25
4 ישראל	2.00	1.18	0.25
5 הולנד	1.97	1.13	0.25
6 גרמניה	1.96	1.08	0.25
7 איטליה	1.95	1.08	0.25
8 ספרד	1.86	1.03	0.22
9 בלגיה	1.85	0.99	0.21
10 אירלנד	1.77	0.97	0.20
11 צרפת	1.73	0.96	0.20
12 פינלנד	1.65	0.91	0.20
13 אוסטריה	1.60	0.90	0.19
14 שוודיה	1.57	0.88	0.19
15 דנמרק	1.53	0.86	0.17
16 נורווגיה	1.42	0.85	0.17
17 ניו זילנד	1.41	0.67	0.16
18 לוקסמבורג	1.38	0.58	0.16
19 שווייץ	1.16	0.57	0.16
20 קנדה	1.09	0.33	0.15
21 אוסטריה	0.99	0.33	0.13
22 ארה"ב	0.96	0.13	0.12

מסי הבנזין בכשלושה רבעים מהמדינות
נמוכים מאשר בישראל, בעוד מחירי
הבנזין לצרכן בישראל גבוהים
מהמחירים בכל המדינות למעט שלוש.
מצב זה משפיע בעיקר על עלויות
התחבורה לצרכנים ולתעשייה בישראל.
ייתכן כי מדיניות זו לא הייתה בעייתית
כל כך אילו היו חלופות הולמות לשימוש
במכוניות פרטיות. אך כפי שניתן יהיה
לראות כאן בהמשך, המצב בישראל
רחוק מכך.

* ההשוואה עבור בנזין בטול עופרת (אוקטן 95).

** מרווחים בין מחיר הנפט הגולמי למחיר לפני מסים (זיקוק, הפצה ורווחים).

מקור: דן בן-דוד ויוליה קוגן, מרכז טאוב

נתונים: למ"ס, משרדי האוצר, האנרגיה והמים, בנק ישראל, OECD

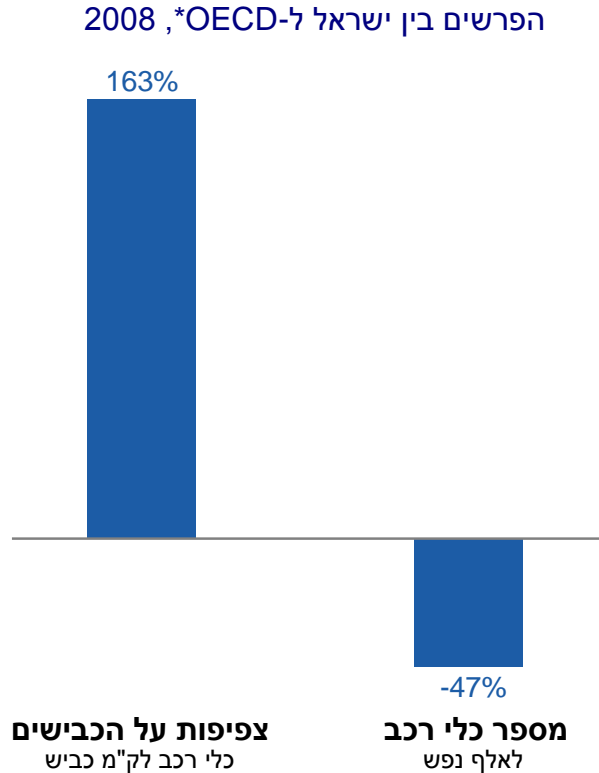
תשתית התחבורה

חלק מרכזי מאוד מהתשתית הפיזית הוא מצב הכבישים והמסילות בישראל. ממשלה אחר ממשלה הזניחו תשתית זו במשך עשורים רבים. במידה מסוימת הוחלפה הזנחה זו בהשקעה גבוהה בהרבה בעשור האחרון, אך יש להכניס את ההשקעה ואת מצבה הנוכחי של התשתית לפרספקטיבה הנכונה.

בהיעדר חלופות מסילתיות בהיקף וברמה דומים למקובל במדינות מפותחות, ישראלים קונים יותר ויותר מכוניות. בהיעדר תשתית כבישים הולמת, כבישי הארץ צפופים במידה ניכרת בהשוואה למערב כבר היום. ככל שההכנסות בישראל יעלו, ניתן לצפות שמספר כלי הרכב יעלה והמצב בכבישים רק יחמיר – על כל ההשלכות הכלכליות והחברתיות הנלוות לכך.

צפיפות גבוהה בהרבה על הכבישים, אך רק חצי ממספר כלי הרכב לנפש ב-OECD

העומס בכבישי הארץ הוא יותר מפי שניים וחצי מהמוצע ב-OECD, בעוד מספר כלי הרכב לנפש הוא כמחצית מהמוצע במדינות הארגון. ככל שישיראל תצליח לסגור את הפער ברמת החיים בינה ובין מדינות ה-OECD העשירות יותר, סביר להניח שמספר המכוניות לנפש במדינה יגדל באופן משמעותי – ויהיו לכך השלכות ברורות מאוד על הצפיפות בכבישיה.

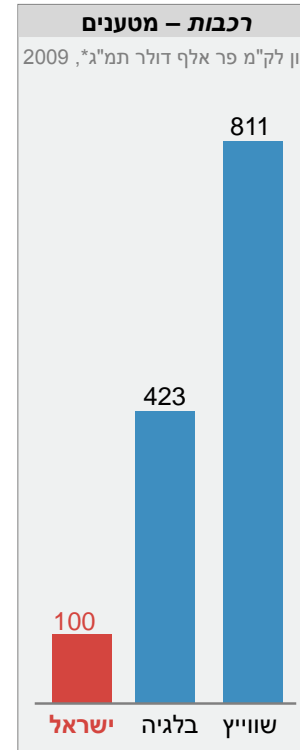
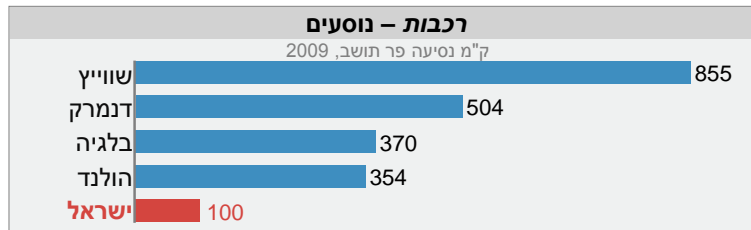
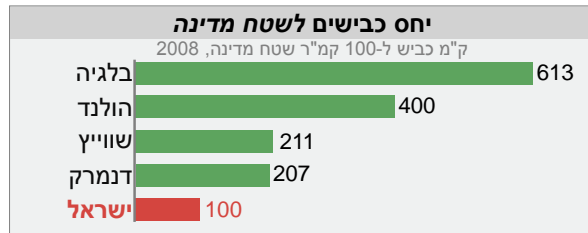
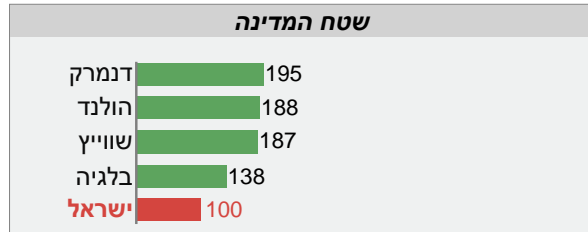
* ממוצע של 22 מדינות OECD.

מקור: דן בן-דוד, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: הבנק העולמי

ישראל=100

תשתית התחבורה בישראל "נשכחה"

השוואה של ישראל למדינות
OECD קטנות ומפותחות
מראה כי בכל אחת ממדינות
אלו יש לפחות כפליים
מהכבישים בישראל; פי שלושה
וחצי ק"מ נסועה ברכבות
לנפש; ושימוש גדול לפחות פי
ארבעה ברכבות משא.

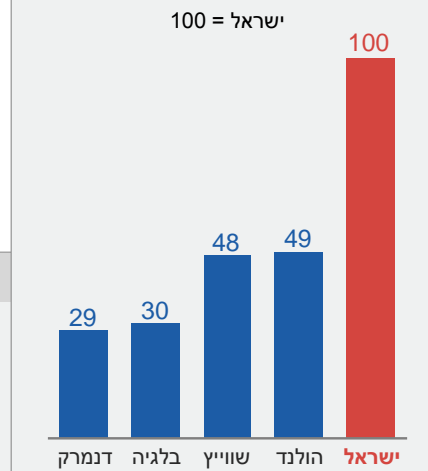
* תוצר מקומי גולמי בדולרים שוטפים, לפי יחס כוח קנייה.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הבנק העולמי

העומס בכבישי ישראל רב יותר וגדל מהר יותר

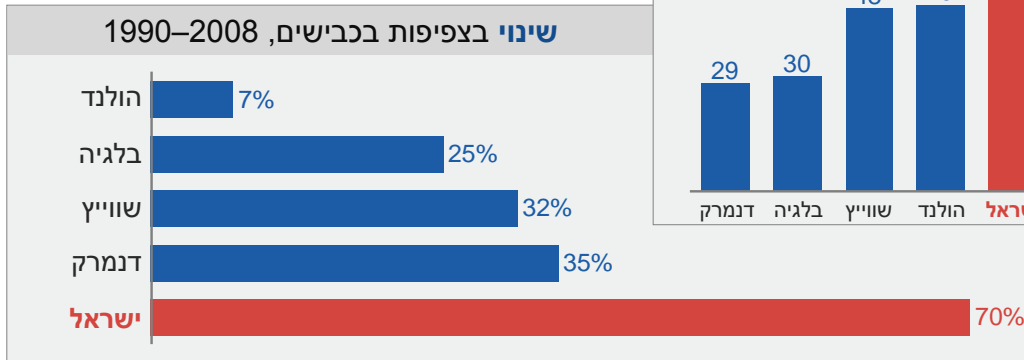
הגידול בצפיפות הכבישים במדינות אירופאיות קטנות בין 1990 ל-2008 נע בין שבעה אחוזים בהולנד ל-35 אחוז בדנמרק. בישראל עלתה הצפיפות בכבישים ב-70 אחוז בתקופה זו. כתוצאה מכך, הצפיפות בכבישים בהולנד עומדת על 49 אחוז מהצפיפות בישראל, ואצל הדנים הצפיפות היא רק 29 אחוז מזו שבשראל.

רמת הצפיפות בכבישים, 2008

OECD*: 48 כלי רכב לק"מ כביש
ישראל: 126 כלי רכב לק"מ כביש

שינוי בצפיפות בכבישים, 1990–2008

* ממוצע של 22 מדינות OECD.

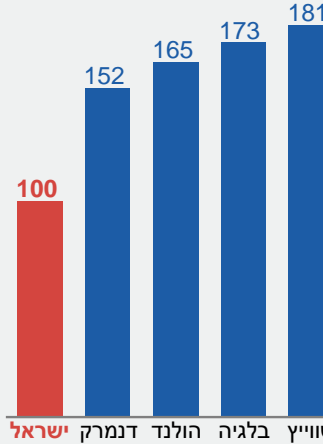
מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הבנק העולמי

מספר כלי הרכב לנפש נמוך יותר, אך גדל מהר יותר

היעדר חלופות תחבורתיות מוביל את הישראלים לרכוש יותר מכוניות – הרבה יותר מכוניות. בעוד במדינות הקטנות באירופה גדל מספר כלי הרכב לנפש ב-15 אחוז (שווייץ) עד 30 אחוז (דנמרק) בשנים 1990–2008, מספר כלי הרכב בישראל עלה ב-49 אחוז בתקופה זו. עם זאת, רמת החיים בישראל נמוכה מזו שבארצות הקטנות באירופה, לכן יש כיום יותר כלי רכב לנפש בארצות אלו – בין 52 אחוז יותר (בדנמרק) ל-81 אחוז יותר (בשווייץ).

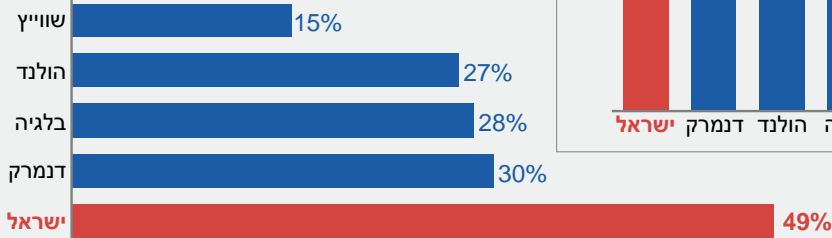
מספר כלי רכב לאלף איש, 2008

ישראל = 100

OECD*: 594 כלי רכב לאלף איש
ישראל: 313 כלי רכב לאלף איש

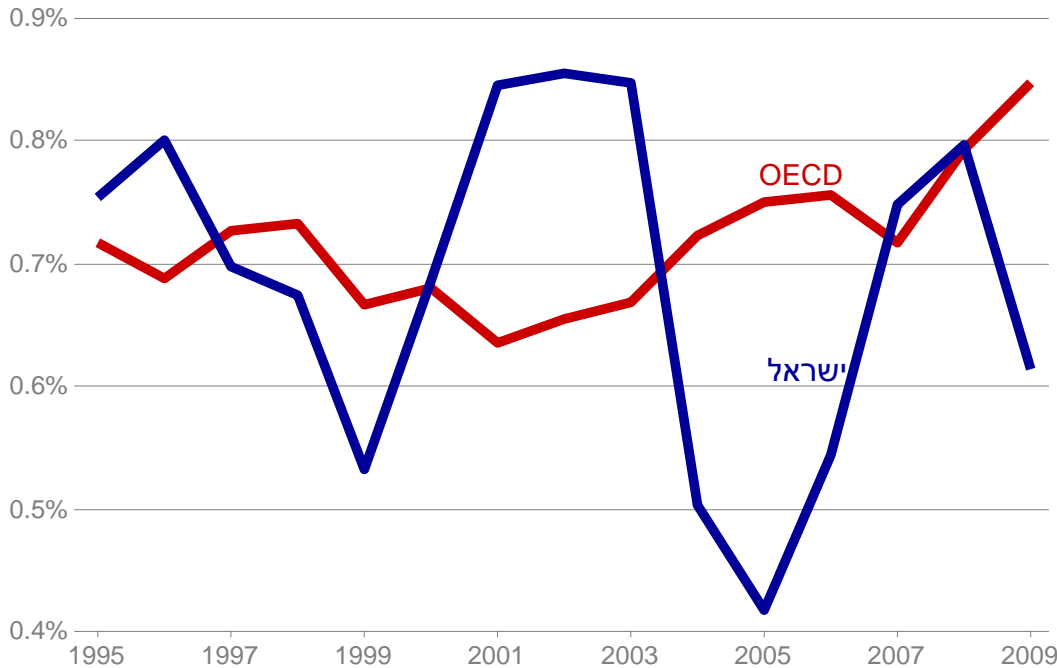
שינוי במספר כלי הרכב לנפש
1990–2008

* ממוצע של 22 מדינות OECD.

מקור: דן בן-דוד, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: הבנק העולמי

השקעה לאומית בכבישים כאחוז מהתמ"ג

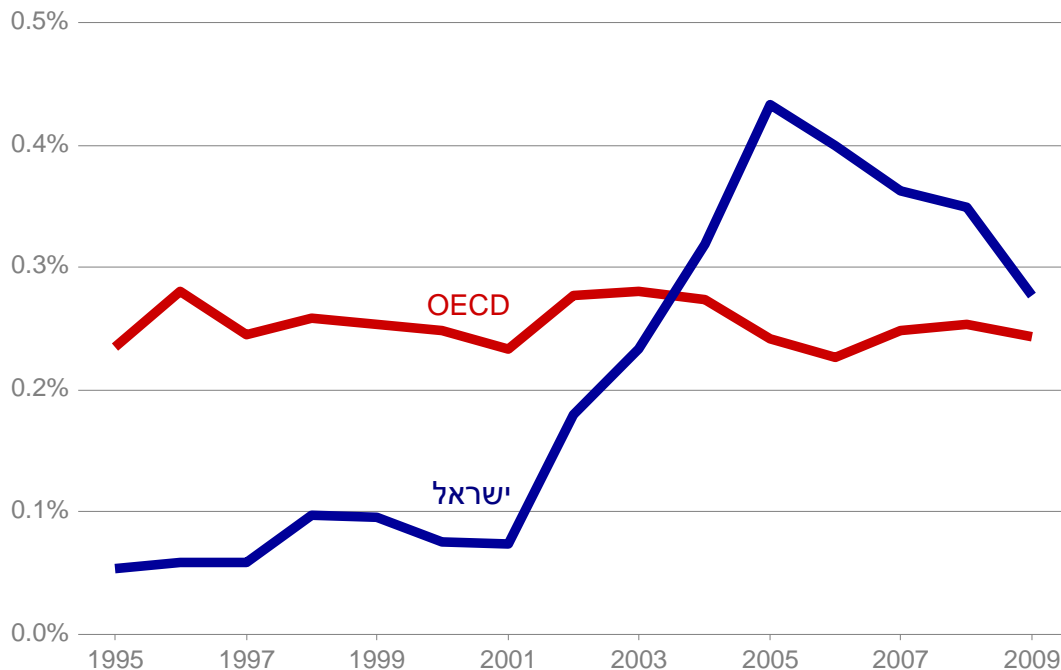
ההוצאה על כבישים דומה לממוצע ה-OECD, אך תגודתית הרבה יותר

ההוצאה הלאומית על כבישים כנתח מהתמ"ג של ישראל תגודתית במיוחד בהשוואה לממוצע ה-OECD. למעט שנים בודדות בתחילת העשור הקודם, ההוצאות הכלליות על כבישים בישראל היו קרובות לרמת ההוצאות ב-OECD בשנים הטובות, ונמוכות ממנה בהרבה בשנים אחרות.

ההוצאות על כבישים ב-OECD משקפות בעיקר עלויות תחזוקה, בעוד ההוצאות בישראל עדיין כוללות בניית תשתית שכבר קיימת במדינות ה-OECD.

מקור: דן בן-דוד וניר עילם, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: למ"ס, International Transport Forum

השקעה לאומית ברכבות כאחוז מהתמ"ג

ההשקעה בתשתית הרכבות בישראל נפלה לממוצע ה-OECD

ההשקעה הנמוכה בתשתית הרכבות בישראל נעה בין כ-80 אחוז מתחת לממוצע ה-OECD באמצע שנות התשעים לכ-70 אחוז פחות ב-2001. ארבע שנים של עלייה מתמדת בהוצאות על מערך הרכבות כנתח מהתמ"ג העלו את ישראל מעל OECD, ואז באו ארבע שנים של צניחה עקבית בהוצאות הללו.

ברמת הוצאה כזו, לא נראה שפערי התשתית יצטמצמו באופן שיקל על העומס בכבישי הארץ בעתיד הנראה לעין.

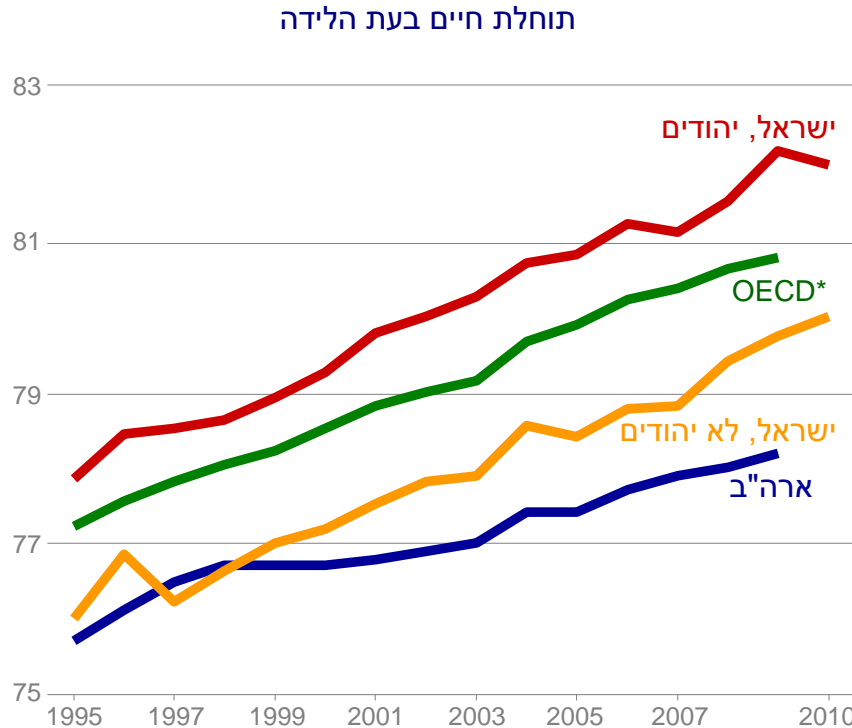
מקור: דן בן-דוד וניר עילם, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: למ"ס, International Transport Forum

בריאות

לאחרונה אושרו תוספות כוח אדם למערכת הבריאות בישראל, והנגישות לשירותי רפואה בפריפריה התרחבה. עם זאת, בשל היעדר מדיניות לטווח ארוך של הממשלה המערכת הציבורית נשחקת ומתנהלת ממשבר למשבר. הישגים של עשרות שנים בתחומי השוויוניות והיעילות נשחקים, ובסופו של יום בריאות הציבור עלולה להיפגע. כמו כן, המהירות שבה מזדקנת אוכלוסיית ישראל מחייבת בחינה רצינית של כיווני הביטוח הסיעודי בארץ.

עלייה עקבית בתוחלת החיים בישראל

תוחלת החיים של הלא-יהודים בישראל גבוהה בהשוואה למדינות ערביות ומוסלמיות שכנות, והיא עקפה את תוחלת החיים של האמריקאים. עם זאת, היא עדיין נמוכה ביחס לאוכלוסייה היהודית ולמרבית מדינות המערב. משך החיים הממוצע של האוכלוסייה היהודית בישראל ממשך עלולות על זה של מרבית המדינות המפותחות.

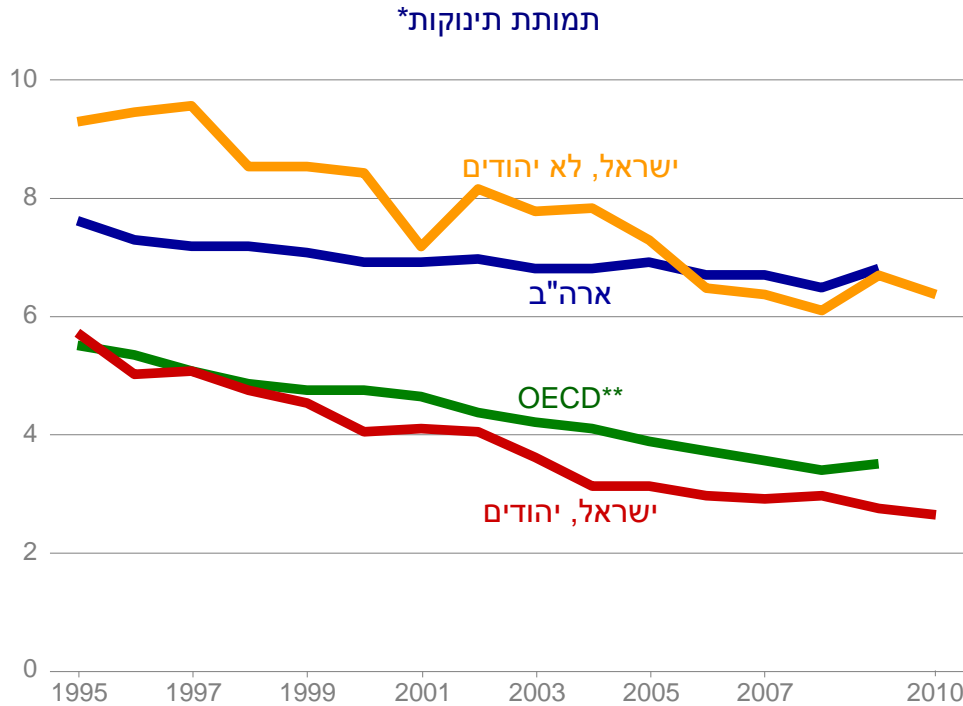

* ממוצע 22 המדינות המפותחות ביותר ב-OECD (ללא ארה"ב).

מקור: דב צ'רניחובסקי ואיתן רגב, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

תמותת התינוקות בישראל פוחתת

מגמת השיפור בתמותת תינוקות הובילה את ממוצע התמותה בקרב יהודים אל מתחת לממוצע ה-OECD, ואת הממוצע בקרב לא-יהודים אל מתחת לארצות הברית. עם זאת, צמצום הפערים בין יהודים ללא-יהודים בתחום זה הוא אתגר מרכזי העומד בפני מערכת הבריאות.

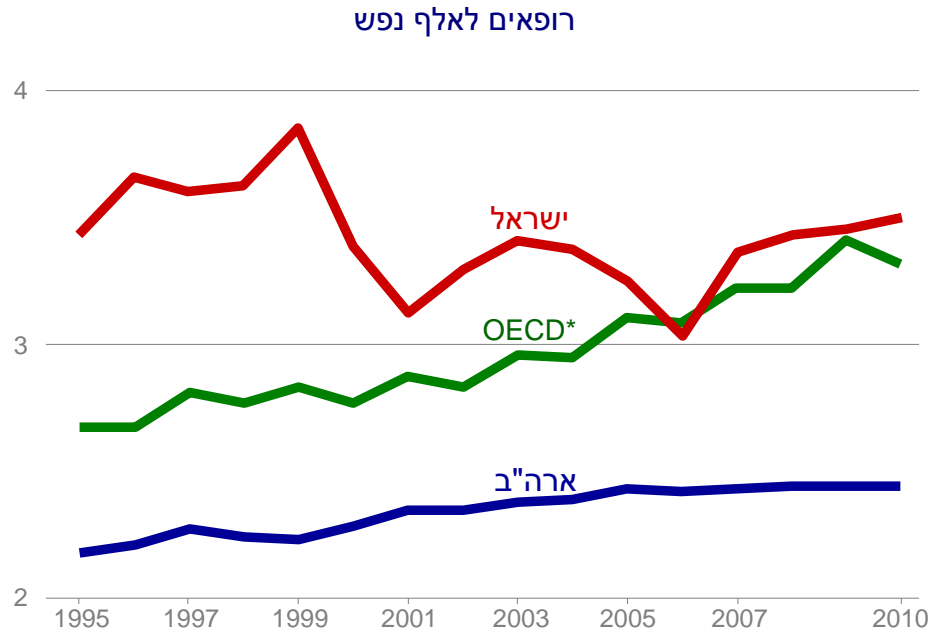

* תמותת תינוקות עד גיל שנה לאלף לידות חי.

** ממוצע 22 מדינות OECD (ללא ארה"ב).

מקור: דב צירניחובסקי ואיתן רגב, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

מספר הרופאים לנפש בישראל גבוה יחסית, אך היתרון על ה-OECD הצטמצם

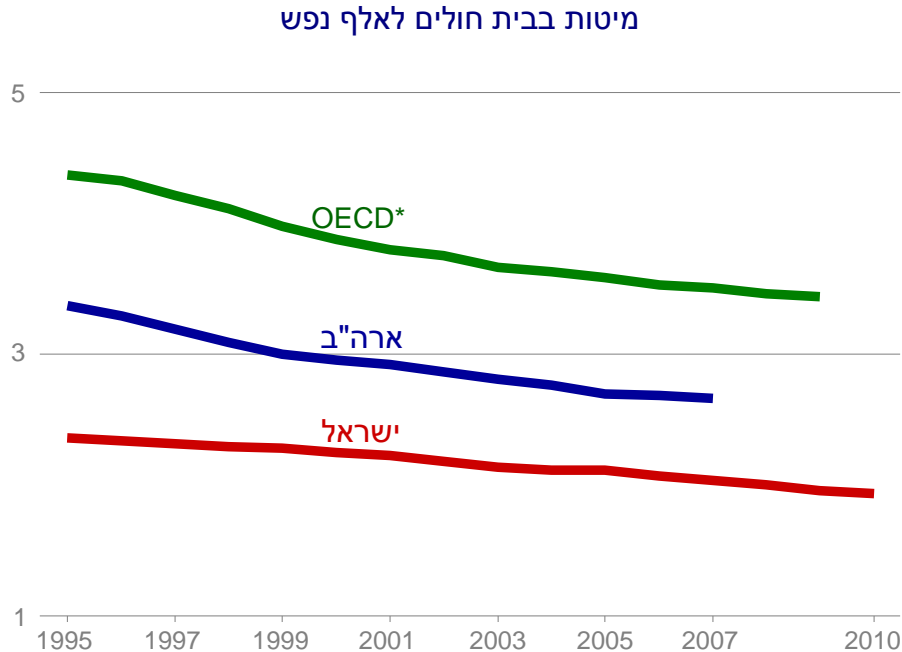
ישראל נהנתה לאורך השנים מיחס גבוה של רופאים לאוכלוסייה בהשוואה למדינות מפותחות אחרות. גידול משמעותי בשיעור זה נרשם בראשית שנות התשעים, בשל מספרם הרב של הרופאים שהגיעו ארצה בגל העלייה הגדול ממדינות חבר העמים לשעבר. בסוף שנות התשעים נפל מספר הרופאים ביחס לאוכלוסייה בישראל ולאחר מכן התייצב, אך הפערים בין ישראל למדינות ה-OECD המשיכו להצטמצם כתוצאה מגידול מתמיד ב-OECD.

* ממוצע 22 מדינות OECD (ללא ארה"ב).

מקור: דב צירניחובסקי ואיתן רגב, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

ישראל סובלת ממחסור במיטות בבתי החולים

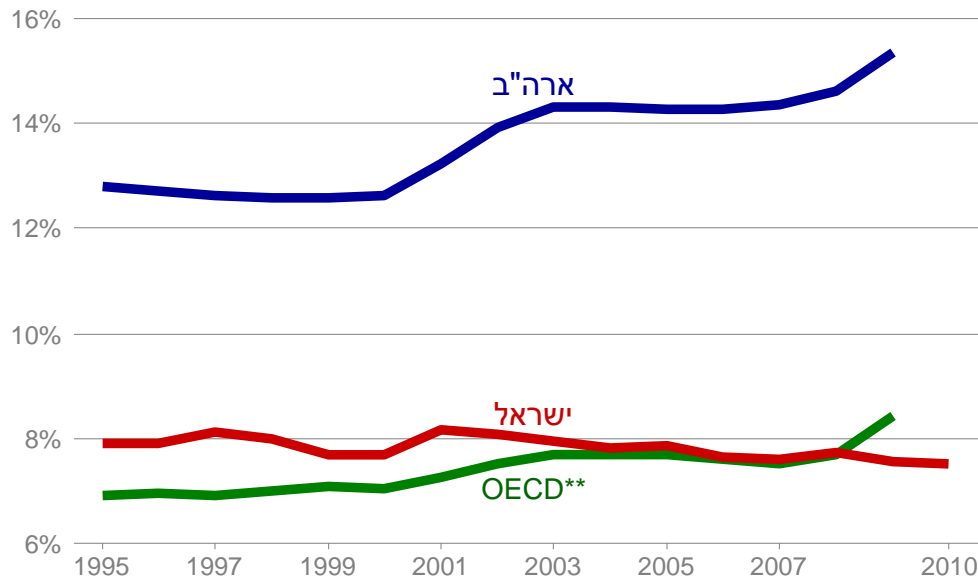
מגמת הירידה במספר המיטות הכלליות בעשורים האחרונים, הנצפית גם בארצות הברית ובמדינות ה-OECD, משקפת ככל הנראה בעיקר שינויים טכנולוגיים התורמים להפחתת הצורך היחסי באשפוז כללי. עם זאת, מכיוון שישראל נמצאה בנקודת פתיחה נמוכה יחסית למדינות המפותחות, מגמת הירידה במספר המיטות הכלליות לנפש עלולה להיות בעייתית. מראות של חולים השוכבים במסדרונות במקום בחדרים נפוצים מדי בישראל.

* ממוצע 22 מדינות OECD (ללא ארה"ב).

מקור: דב צ'ריניחובסקי ואיתן רגב, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

הוצאה לאומית על שירותי רפואה כאחוז מהתמ"ג*

* ההוצאה לנפש מתוקנת (לפי נוסחת הקפיטציה הישנה) כאחוז מהתמ"ג לנפש רגילה.

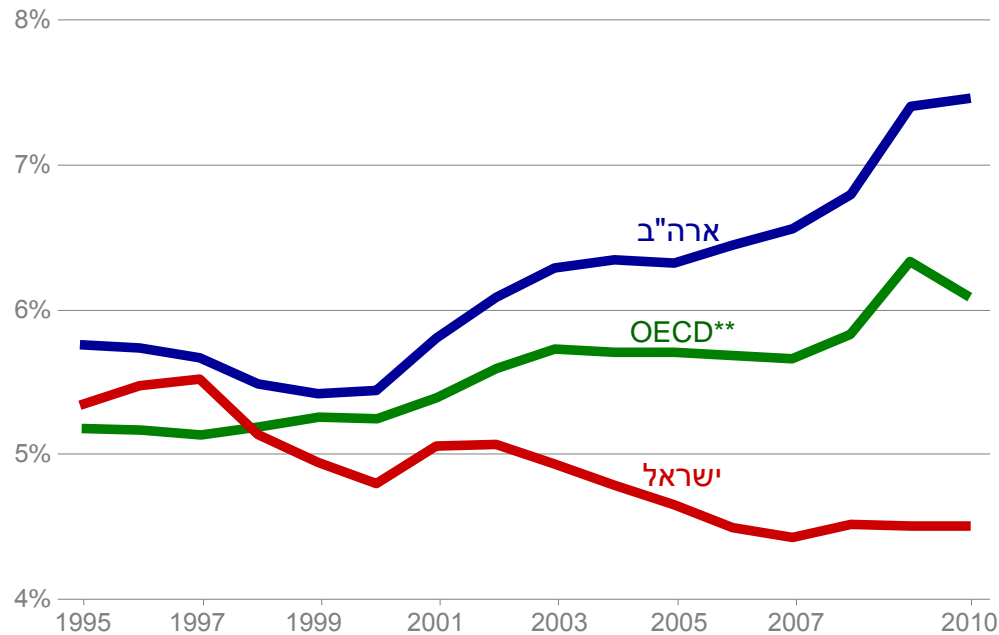
** ממוצע 22 מדינות OECD (ללא ארה"ב).

מקור: דב צירניחובסקי ואיתן רגב, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

ההוצאה הלאומית על רפואה קרובה למוצע ה-OECD

היחס בין ההוצאה הלאומית (ציבורית ופרטית יחד) לשירותי רפואה ובין התמ"ג בישראל הולך וקטן, ולאחרונה נפל היחס בפעם הראשונה אל מתחת לממוצע של 22 המדינות המפותחות ביותר ב-OECD – למרות הגידול שחל בהוצאה הפרטית. הסיבה העיקרית לירידה היא שחיקה משמעותית במימון הציבורי, שלא תאם את הגידול בתמ"ג.

הוצאה ציבורית על שירותי רפואה כאחוז מהתמ"ג*

* ההוצאה לנפש מתוקנת (לפי נוסחת הקפיטציה הישנה) כאחוז מהתמ"ג לנפש רגילה.

** ממוצע 22 מדינות OECD (ללא ארה"ב).

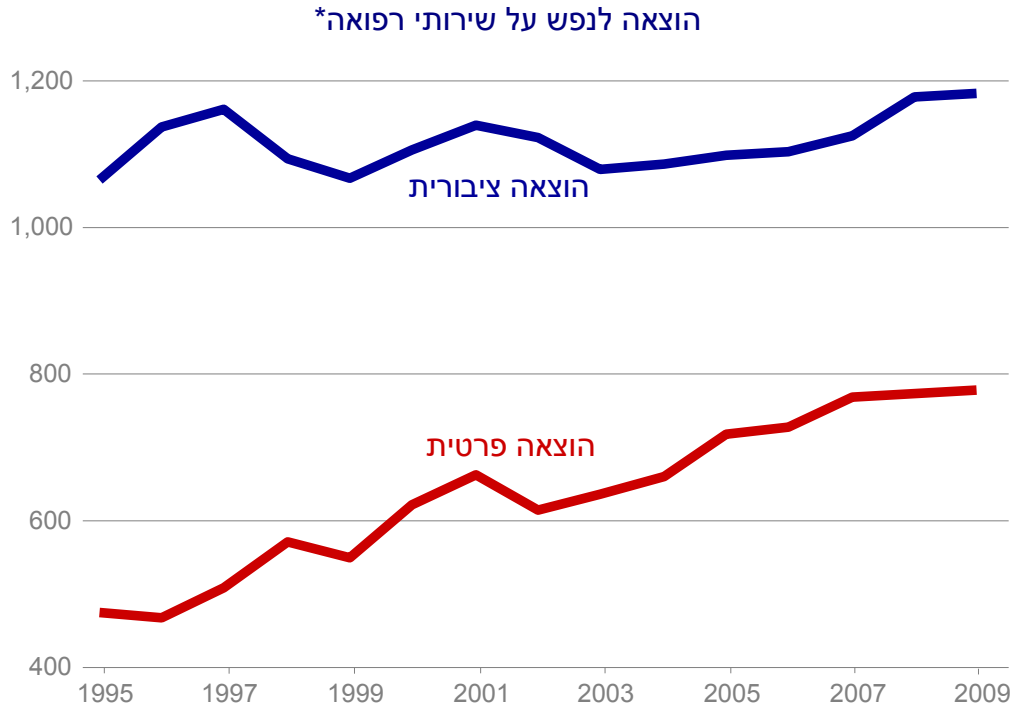
מקור: דב צ'רניחובסקי ואיתן רגב, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

ההוצאה הציבורית לשירותי רפואה נמוכה ממוצע ה-OECD – וממשיכה לרדת

בעוד ההוצאה הלאומית לשירותי רפואה כאחוז מהתמ"ג בישראל ירדה מתחת לממוצע ה-OECD רק לאחרונה, ההוצאה הציבורית ביחס לתמ"ג נמצאת מתחת ל-OECD מאז סוף שנות התשעים – והיא הולכת וקטנה בעקביות. מגמה שלילית זו עומדת בניגוד גמור לעלייה המתמדת בהוצאות הציבוריות לשירותי רפואה בעולם המפותח.

ההוצאה הפרטית על שירותי רפואה גדלה בהתמדה

הגידול במימון הפרטי של מערכת הבריאות תורם להגדלת אי-השוויון בהכנסות הפנויות (לאחר תשלומים עבור טיפול רפואי) ולהחמרת העוני של קבוצות חלשות מלכתחילה. הוא גם תורם לצמצום נגישות השירותים הרפואיים עבור קבוצות אלו, הן בשל ירידה ביכולתן לשלם את המחירים העולים והן בשל אי-זמינות שירותי הרפואה.

* בדולרים של שנת 2000, לפי יחס כוח קנייה.

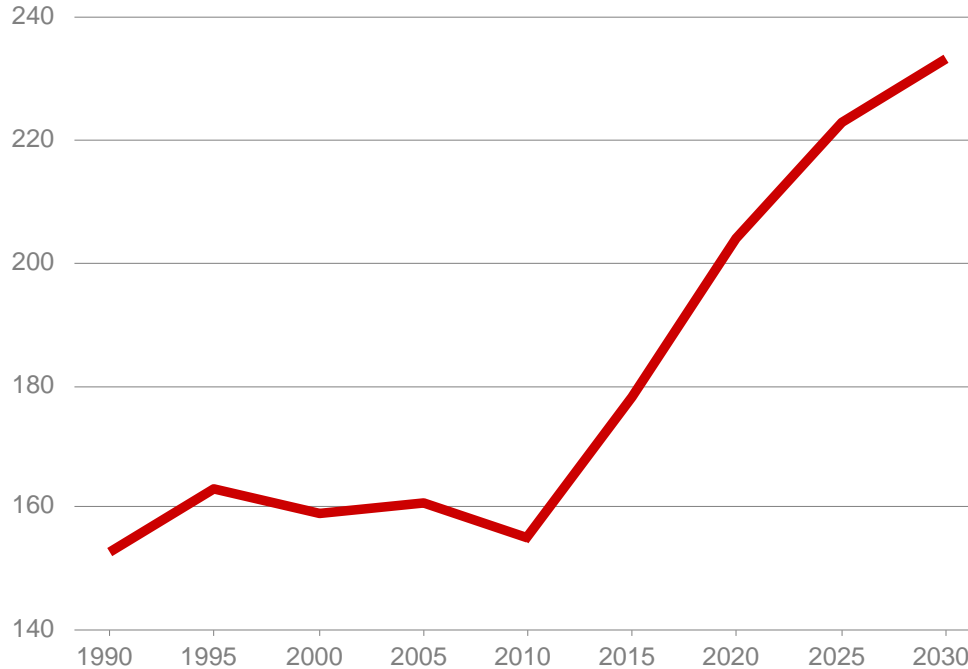
מקור: דב ציריניחובסקי ואיתן רגב, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, OECD

היחס בין קשישים לאוכלוסייה בגיל העבודה החל לנסוק

כתוצאה משיעור הילודה הגבוה בישראל, אוכלוסיית המדינה מאופיינת בשיעור נמוך יחסית של בני 65 ומעלה. עם זאת, קצב ההזדקנות בישראל החל להמריא לאחרונה.

ב-20 השנים האחרונות (1990 עד 2010) – היחס בין קשישים לאוכלוסייה בגיל העבודה היה יציב יחסית: כ-160 קשישים לכל אלף בוגרים בגילי העבודה.

מספר הקשישים (+65) לכל אלף בוגרים בגיל העבודה (15-64)*

* התחזית לשנים 2013-2030 מבוססת על התפלגות האוכלוסייה כיום.

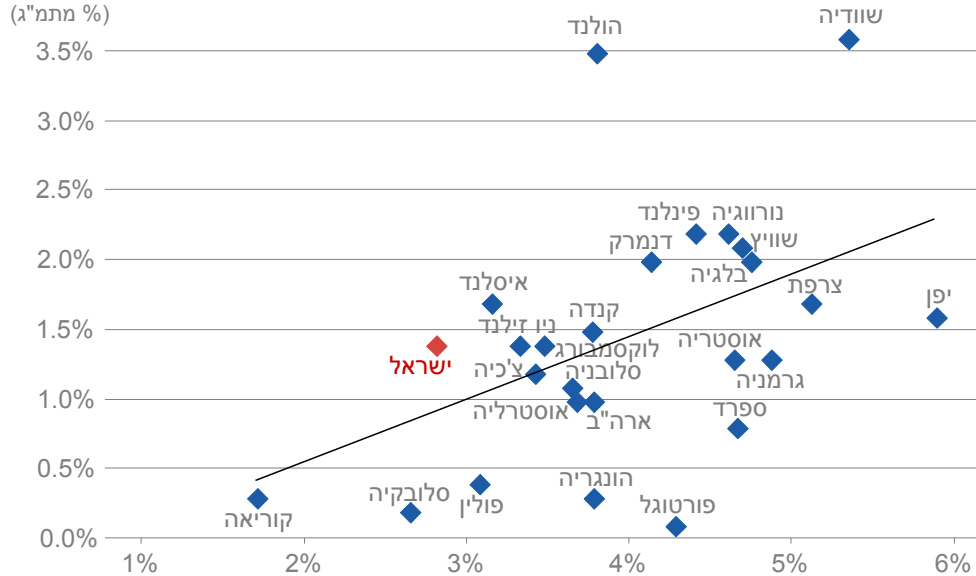
מקור: אליהו בן משה (2011), שינוי במבנה והרכב האוכלוסייה הישראלית

שיעור הקשישים נמוך יותר, אך ההוצאה על טיפול ממושך דומה ל-OECD

אף שכיום שיעור הקשישים באוכלוסייה בישראל נמוך יחסית, ההוצאה על טיפול סיעודי כאחוז מהתמ"ג קרובה למוצעת ה-OECD, כלומר, ישראל מוציאה חלק גדול יחסית מהתוצר על טיפול ממושך לחלק קטן יחסית מאוכלוסיית הקשישים. השינויים הדמוגרפיים בישראל משקפים את הגידול הצפוי בצורכי הטיפול הממושך. קבוצת הקשישים מאופיינת בתחלואה מרובה ומורכבת, מה שמעלה שאלות לגבי היכולת של המדינה להמשיך להשקיע את הסכומים המושקעים כעת בטיפול ממושך. כדי לספק טיפול נאות לקשישים בעתיד, תידרש המדינה לתכנן רציני כבר עתה.

בני 80 ומעלה, 2008*

הוצאה על טיפול סיעודי

בני 80 ומעלה כאחוז מהאוכלוסייה

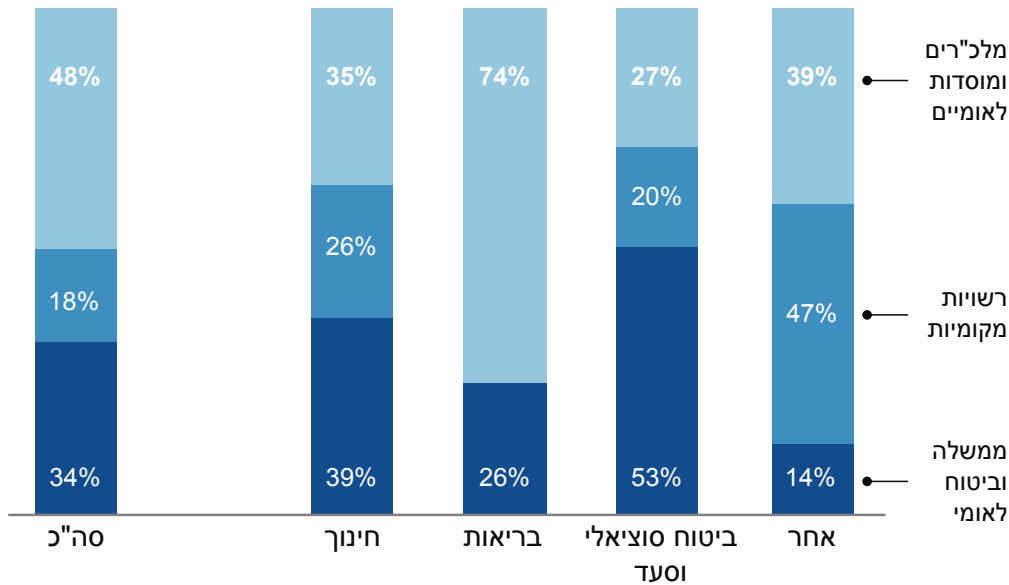
* הנתונים כוללים הוצאה פרטית והוצאה ציבורית על טיפול סיעודי ממושך. נתוני ההוצאה עבור אוסטריה, בלגיה, קנדה, דנמרק, הונגריה, איסלנד, נורווגיה, פורטוגל, שווייץ וארה"ב כוללים רק הוצאה על סיעוד בפועל, ולכן אינם כוללים הוצאות לאומיות אחרות על טיפול ממושך.

מקור: דב צ'ריניובסקי ואיתן רגב, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: בנק ישראל, משרד הבריאות, OECD

שירותים חברתיים: הוצאות והפרטה

ההוצאה החברתית הציבורית בישראל נמוכה יחסית, ובכמה תחומים (למעט בריאות) היא דומה לארצות הברית. היקפן הכולל של ההוצאות הציבוריות על התחום החברתי בישראל צנח במהלך שנות האלפיים בקצב שאין שני לו במדינות אחרות. מדיניות ההפרטה של השירותים החברתיים – העברה של פעילות באחריות המדינה לביצוע המגזר העסקי – הפכה לאחד הנושאים השנויים במחלוקת בשיח הכלכלי-חברתי. בעשור האחרון לא חל שינוי משמעותי במשקל ההעברות מהממשל המרכזי לרשויות המקומיות, למלכ"רים ולמגזר העסקי, ולא בתרומתם היחסית של הגופים הציבוריים המעורבים בייצור השירותים. מאידך, בולט הגידול בהשתתפות משקי הבית במימון השירותים (בעיקר שירותי הבריאות), הפוגע בשוויון. על הממשלה להציב את שיפור האיכות כמטרת-על בתחום השירותים החברתיים. לעתים קרובות לצרכן השירותים אין יכולת לשפוט את איכות השירות בעצמו או לבחור בספק העומד בדרישותיו.

התפלגות תצרוכת השירותים החברתיים, 2010

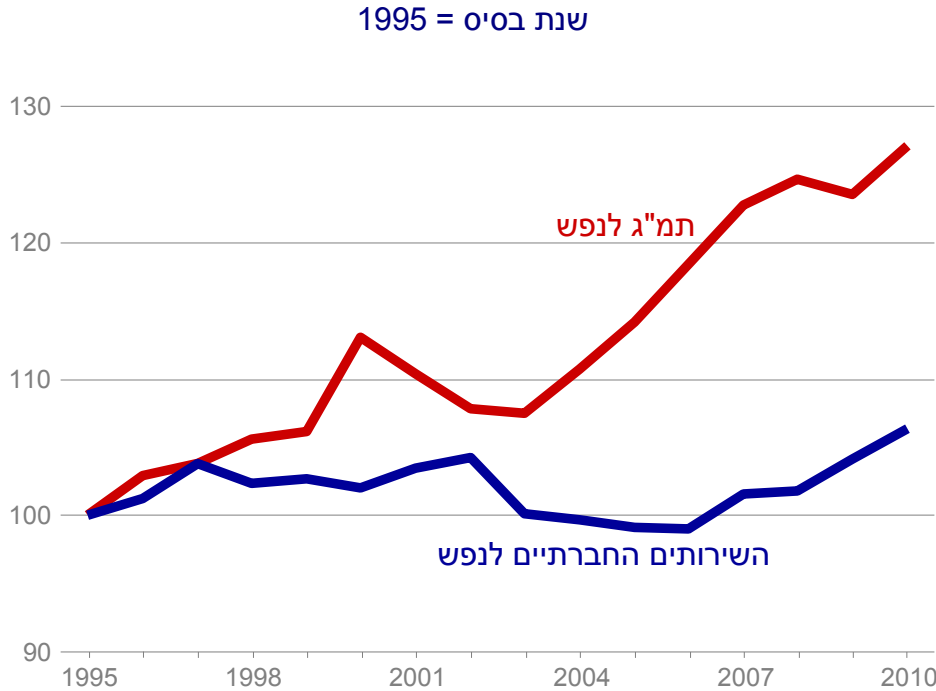
הספקים העיקריים של שירותים חברתיים הם מוסדות ללא כוונות רווח

מוסדות ללא כוונות רווח (מלכ"רים) מספקים כמחצית מסך תצרוכת השירותים החברתיים. חלקם בשירותי הבריאות הוא כשלושה רבעים, וחלקם בשירותי החינוך עולה על שלישי. חלקו של הממשל המרכזי בהספקת שירותי חינוך דומה בהיקפו לזה של המלכ"רים, אך חלקו בשירותי הבריאות הוא רק כרבע. הממשל המרכזי מספק למעלה ממחצית שירותי הסעד והביטוח הסוציאלי. הספק השלישי של שירותים חברתיים הן הרשויות המקומיות, המספקות כרבע משירותי החינוך ופחות מחמישית מכלל השירותים החברתיים.

מקור: ראובן גרונואו, *דוח מצב המדינה 2011-2012*, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

הגידול בשירותים החברתיים מפגר בהרבה מאחורי הצמיחה ברמת החיים

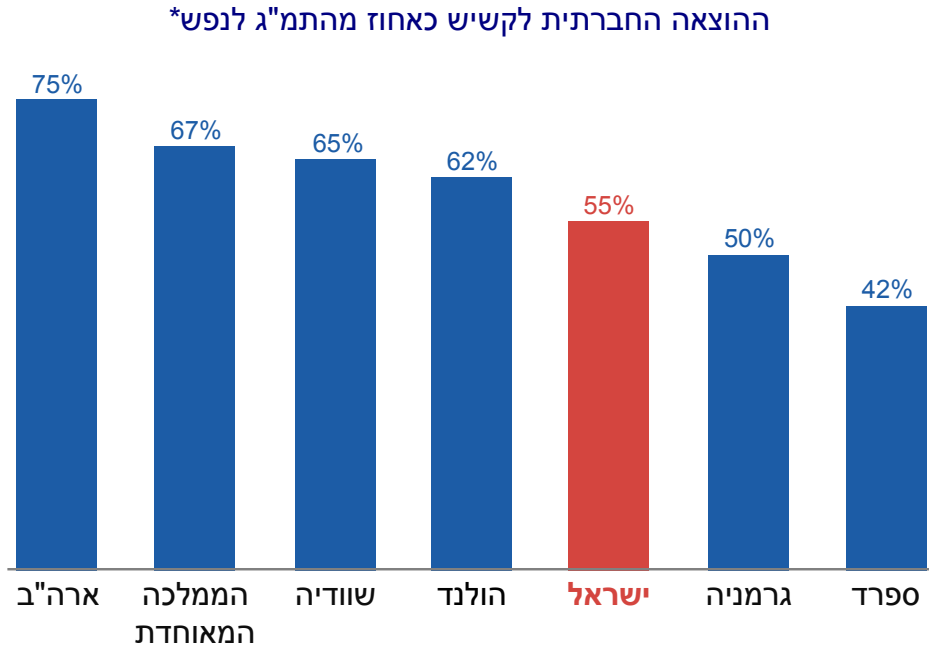
בשנים 1995–2010 גדל התוצר לנפש ביותר מרבע והצריכה הפרטית גדלה כמעט בשליש, ואילו תצרוכת השירותים החברתיים לנפש גדלה בשישה אחוזים בלבד. המרכיבים העיקריים בתצרוכת השירותים החברתיים הם שירותי החינוך והבריאות, וחלקם של שירותים אלו ביחס להכנסה ולתצרוכת הפרטית פחת במהלך התקופה.

מקור: ראובן גרונאו, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ההוצאה החברתית לקשיש ממקמת את ישראל קרוב למרכז הטווח

כדי לקבל מושג על רמת ההוצאה לקשיש, יש לבחון את היחס בין ההוצאה החברתית לקשיש ובין ההכנסה לנפש (כפי שזו נמדדת על ידי תמ"ג לנפש). השוואה כזו מציבה את ישראל מתחת לארצות הברית ומעל גרמניה וספרד.

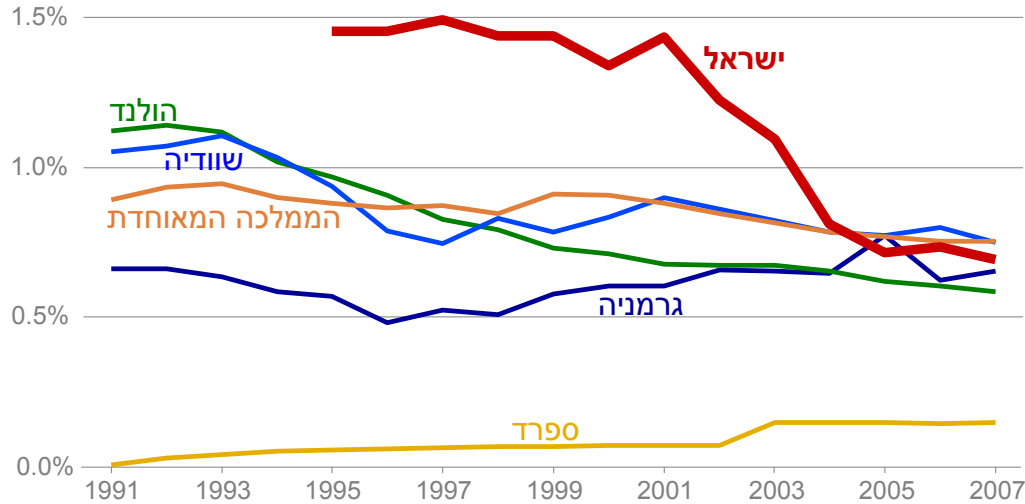
* ממוצע עבור 2005-2007.

מקור: שלו, גל ואזרי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: OECD

קצבאות הילדים ירדו לרמה המקובלת במדינות מערביות אחרות

עד שנות האלפיים המוקדמות המשאבים שהקדישה ישראל לקצבאות ילדים היו גבוהים באופן חריג – כאחוז וחצי מהתוצר. מאז שנת 2001 הוצאה זו ירדה בחצי והגיעה לרמה המקובלת במרבית מדינות אירופה שנבדקו (למעט ספרד).

קצבאות ילדים כאחוז מהתמ"ג לנפש*

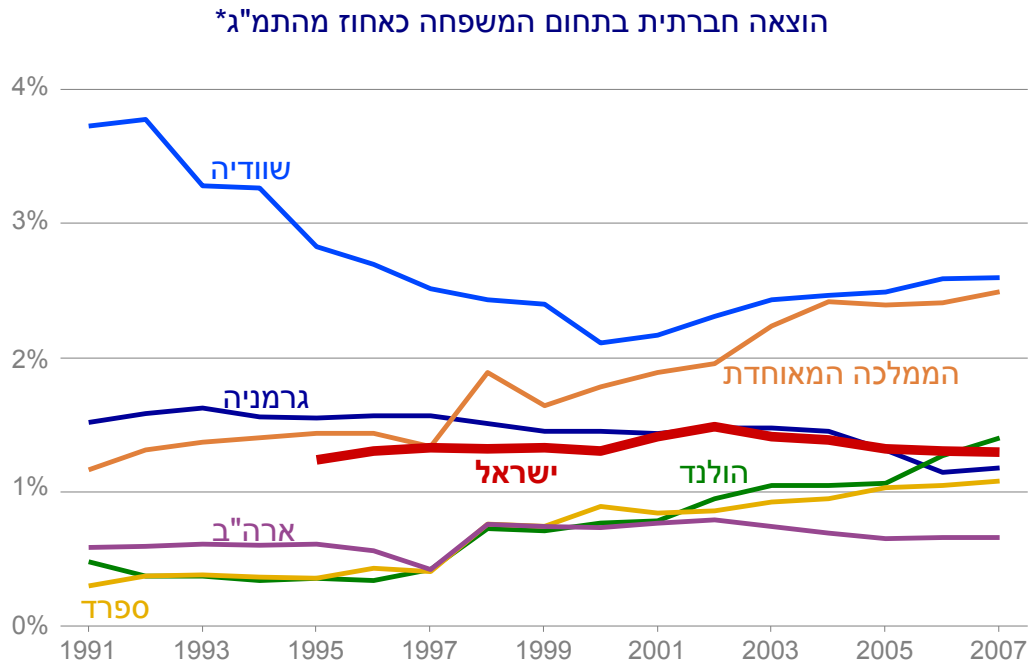

* בארה"ב לא קיימת קצבת ילדים אוניברסלית.

מקור: שלו, גל ואזרי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: OECD

ההוצאה החברתית בתחום המשפחה ממקמת את ישראל באמצע הטווח

ההוצאה החברתית בתחום המשפחה בישראל – קצבאות ושירותים כאחד, ללא קצבאות ילדים – מציבה את ישראל קרוב לאמצע הטווח של המדינות האחרות. שוודיה והממלכה המאוחדת מקדישות כשני אחוזים וחצי מהתוצר לתחום זה. ישראל, הולנד וגרמניה מקצות לכך בערך מחצית מסכום זה, וארצות הברית מקצה לכך 0.7 אחוז מהתוצר (יש לציין שהיא גם אינה משלמת קצבאות ילדים לכלל האוכלוסייה).

* לא כולל קצבאות ילדים.

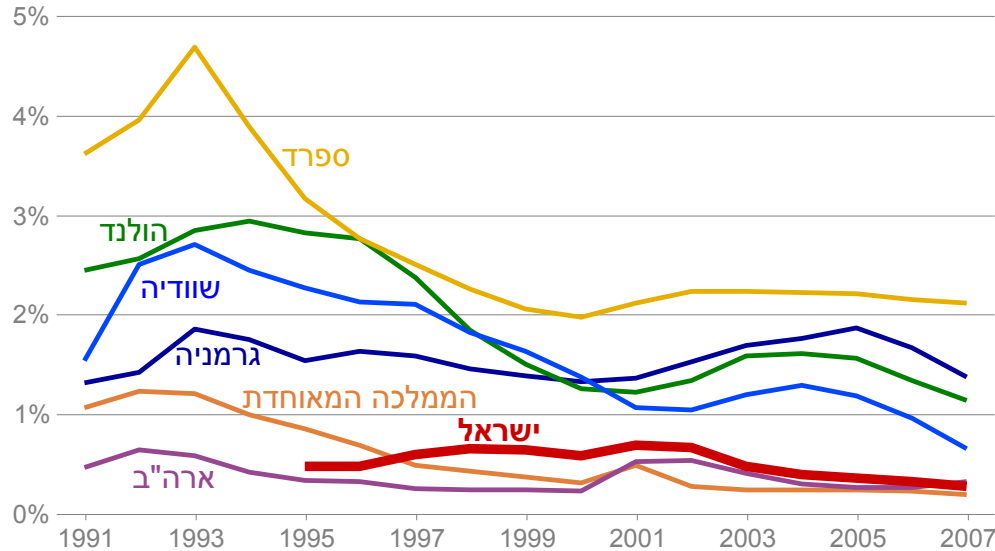
מקור: שלו, גל ואזרי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב

נתונים: OECD

דמי האבטלה בישראל נמוכים יחסית

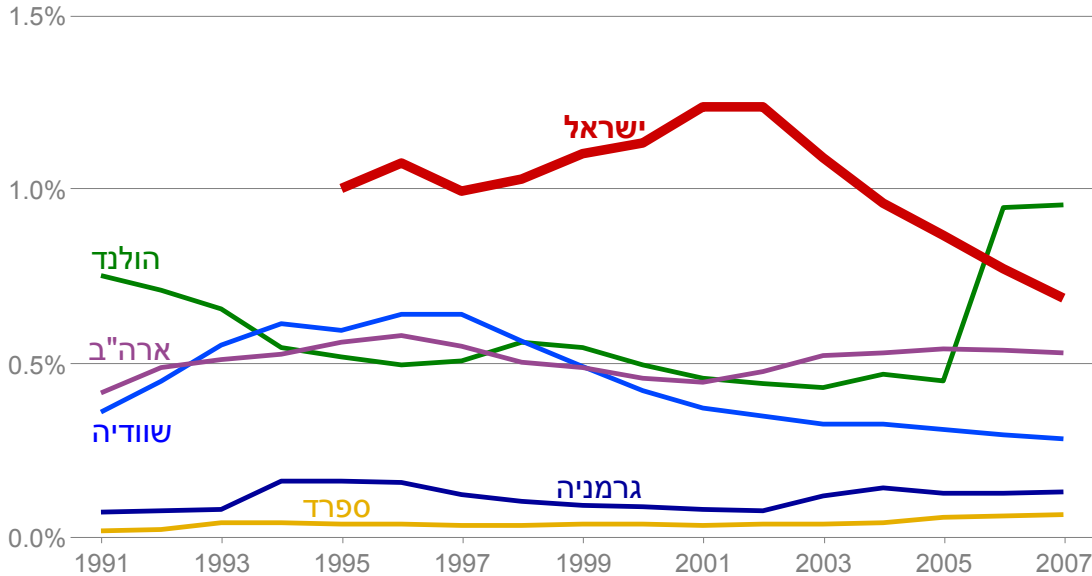
התמיכה של ישראל בתחום האבטלה עומדת על חצי אחוז מהתמ"ג בממוצע מאז אמצע שנות התשעים – רמה צנועה מאוד, שמציבה את ישראל לצד אנגליה וארצות הברית. מדובר בתקופה שבה שיעורי האבטלה בישראל היו גבוהים ביחס למדינות המופיעות בתרשים: בשנים 1999–2003 ישראל דורגה שנייה בשיעורי האבטלה (אחרי ספרד), ובין 2003 ל-2007 היא ירדה למקום השלישי.

הוצאה ציבורית על אבטלה כאחוז מהתמ"ג

מקור: שלו, גל ואורי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: OECD

הוצאה ציבורית על הבטחת הכנסה כאחוז מהתמ"ג*

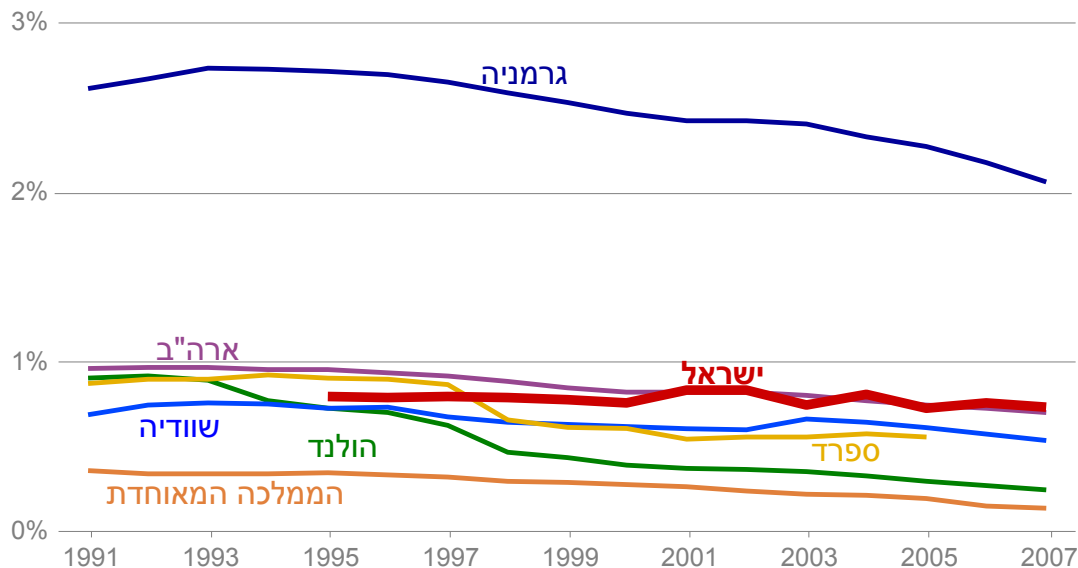
ההוצאה הציבורית על הבטחת הכנסה ירדה, אך נותרה גבוהה יחסית

בשלהי שנות התשעים חלה עלייה ניכרת ביחס בין ההוצאה על הבטחת הכנסה ובין התמ"ג בישראל. מגמה זו נעצרה בשנת 2002, ומאז אחוז התמ"ג המוקדש להבטחת הכנסה נמצא במגמת ירידה שהצטברה לכדי כ-50 אחוז. זוהי תוצאה של קיצוצים בקצבאות ובהיקף הזכאים, כולל המעבר החלקי (והזמני) לתכנית החלופית שנקראה "מרווחה לעבודה".

* בממלכה המאוחדת לא קיימים נתוני הוצאה על הבטחת הכנסה.

מקור: שלו, גל ואזורי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: OECD

הוצאה ציבורית על תמיכה בשאירים כאחוז מהתמ"ג

ההוצאה הציבורית על קצבאות שאירים בישראל היא מהגבוהות ביותר

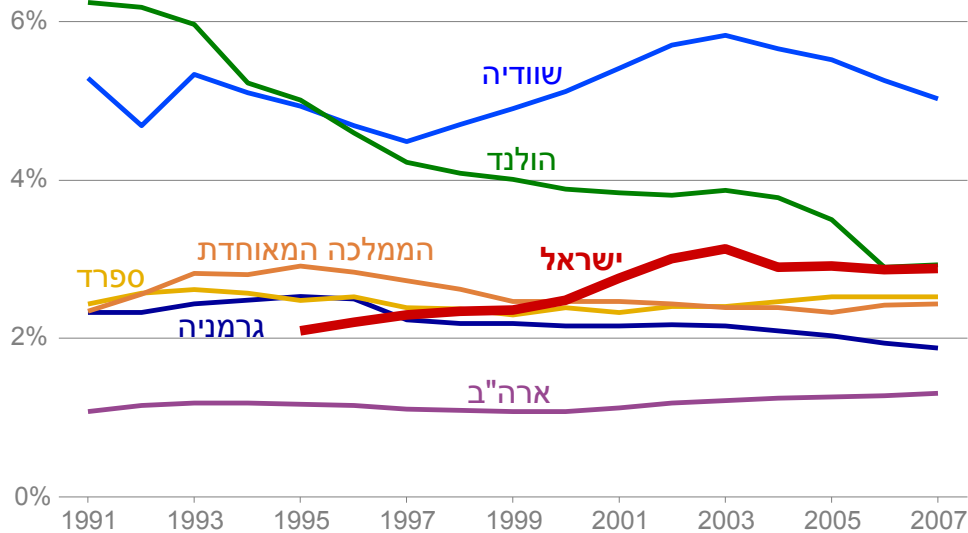
ההוצאות על קצבאות לשאירים גבוהה מאוד בישראל ובארצות הברית, ובשנות האלפיים שתיהן הקדישו כ-0.75 אחוז מהתוצר למטרה זו. במקרה של ישראל, ההוצאה כוללת גם קצבאות לאלמנות ויתומים שהוכרו במשרד הביטחון. רמת הוצאה זו גבוהה יחסית לשאר המדינות – למעט גרמניה, שההוצאה בה גבוהה יחסית בשל הגידול שחל בהוצאות לאחר איחוד המדינה ב-1990 (לפני האיחוד רמת ההוצאה לא הייתה שונה בהרבה מהרמה במדינות האחרות).

מקור: שלו, גל ואזרי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: OECD

גידול בהוצאה הציבורית על תמיכה בבעלי מוגבלויות

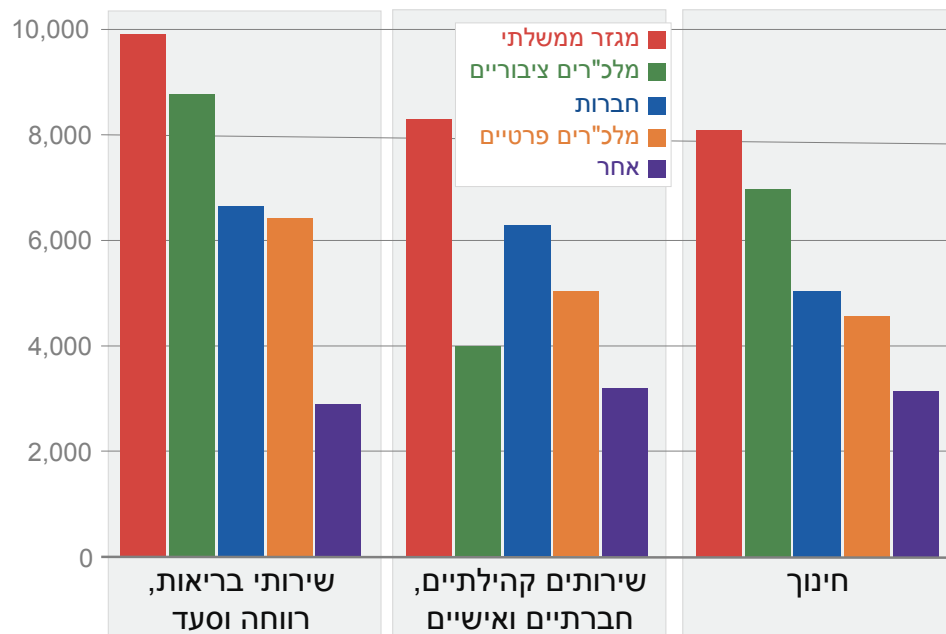
ההוצאה הציבורית על תמיכה בבעלי מוגבלויות משתנה מאוד בין המדינות, וישראל נמצאת בתווך; בקצה אחד ניצבת ארצות הברית (המשקיעה בכך כאחוז מהתוצר בלבד) ובקצה השני שוודיה (חמישה אחוזים מהתוצר). בישראל חלה עלייה בהוצאה במשך הזמן: מרמה של שני אחוזים מהתוצר בשנת 1995 ליותר משלושה אחוזים בשנת 2003, שהייתה שנת שיא. שוודיה היא המובילה בתחום זה, ובשנים האחרונות ישראל מגיעה למקום השני לצד הולנד. עם זאת, יש לזכור שבישראל סיווג זה כולל את גמלת הסיעוד של קשישים וכן תכניות מיוחדות לנכי צה"ל.

הוצאה ציבורית על תמיכה בבעלי מוגבלויות כאחוז מהתמ"ג

מקור: שלו, גל ואזרי-ויזל, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב
נתונים: OECD

שכר חודשי ממוצע בשירותים החברתיים, 2010

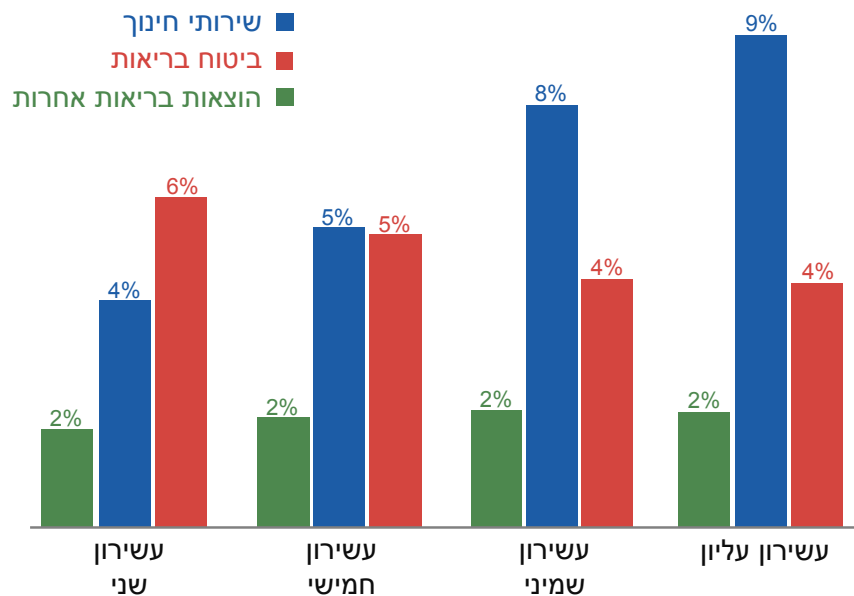

עובדי המגזר הממשלתי נהנים משכר גבוה משמעותית מעובדי שאר המגזרים

בכל אחת מקבוצות השירותים החברתיים – בריאות ורווחה, חינוך ושירותים קהילתיים – שכר העבודה בסקטור הציבורי גבוה בכ-50 אחוז מהשכר שמעניק הספק החלופי החציוני.

מקור: ראובן גרונואו, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

הוצאה על חינוך ובריאות כאחוז מסך ההוצאה של משקי בית*, 2009

ככל שהכנסת משק הבית גדלה, חלקו של החינוך בהוצאה עולה וחלקה של הבריאות יורד

שיעור ההוצאה הפרטית על חינוך מכלל התצרוכת הולך וגדל ככל שהתצרוכת גדלה, ואילו שיעור ההוצאה הפרטית על שירותי בריאות קטן עם התצרוכת. אם מתייחסים להוצאות הפרטיות על חינוך ועל בריאות כאל מס שהמגזר הציבורי מגלגל לפתחו של המגזר הפרטי, צמצום שירותי החינוך שמספקת הממשלה הטיל על משקי הבית מס פרוגרסיבי, ואילו הפגיעה באיכות שירותי הבריאות הטילה על הציבור מס רגרסיבי.

מקור: ראוּבן גרונאו, דוח מצב המדינה 2011-2012, מרכז טאוב נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

חבר נאמנים

יושב ראש : גרג רוסהנדלר

סגן יושב ראש : ג'פרי קולוין

הלן אבלס, אלן בטקין, פני בלומנשטיין, סטיוארט בראון, רלף י' גולדמן, אלן גיל, רוו גרוסמן, ג'ון דויסון, אלן מ' הלר, קארן וולף-וכסלר, ג'ויס ז'ף, דב לאוטמן, סטיבן ליברמן, בני לנדא, אירווינג סמוקלר, ג'ונתן קולקר, שולה רקאנטי, הרווי שולווייס, מייקל שטיינהרדט

מועצה בין-לאומית מיעצת

סטוארט אייזנשטט (ווישינגטון), האן אנציגנר (אוניברסיטת ארסמוס), הנרי ארון (ברוקינגס), מריו י' בלכר (ארגנטינה), גרי ס' בקר (אוניברסיטת שיקגו), אדם גמראן (אוניברסיטת ויסקונסין), פיטר הלר (אוניברסיטת ג'ונס הופקינס), אריק הניושק (אוניברסיטת סטנפורד), ג'יימס ג' הקמן (אוניברסיטת שיקגו), ברטון א' וייסברוד (אוניברסיטת נורת'ווסטרן), דניאל כהנמן (אוניברסיטת פרינסטון), רוברט לייטן (ברוקינגס), אהרון צ'חנובר (הטכניון), לורנס קליין (אוניברסיטת פנסילבניה), ג'נט רותנברג-פאק (אוניברסיטת פנסילבניה)

סגל המרכז

מנהל : דן בן-דוד

סגן מנהל וראש תכנית מדיניות שוק העבודה : איל קמחי

שגית אזרי-ויזל (חוקרת), חדוה אלמכיאס (עוזרת אדמיניסטרטיבית), קסנש אמבאו (אם בית), דוד ביקר (מ"מ מנהלת שותפויות אסטרטגיות), חיים בלייד (חוקר), גל בן דור (מנהלת שיווק ותקשורת), נחום בלס (חוקר בכיר), לורה ברס (קשרי חוץ), ענבל גפני (עורכת פרסומים) ערן ישיב (ראש תכנית מדיניות הכלכלה), אהרן כהן (איש תחזוקה), אשר מאיר (עמית מחקר), דניאל פרמיסלר (חוקר), סוזאן פת בנבנישתי (סמנכ"ל תפעול וכספים), דב צ'רניחובסקי (ראש תכנית מדיניות הבריאות), יוליה קוגן (חוקרת), איתן רגב (חוקר), מיכל רובין (מנהלת שותפויות אסטרטגיות), יוסי שביט (ראש תכנית מדיניות החינוך), חיה שטייר (ראש תכנית מדיניות הרווחה החברתית), קיריל שרברמן (חוקר)

מנהלים לשעבר : ישראל כ"ץ ז"ל, יעקב קופ

חברי תכניות המדיניות

תכנית מדיניות הכלכלה

ערן ישיב (יו"ר), שוקי אורן, ירום אריאב, דוד ברודט, עדי ברנדר, אורי גבאי, ראובן גרונאו, בן-ציון זילברפרב, ג'ק חביב, שלמה יצחקי, מישל סטרבצינסקי, שמואל סלבין, אביה ספיבק, דן פלד, אסף רזין, חיים שני, איתן ששינסקי

תכנית מדיניות שוק העבודה

איל קמחי (יו"ר), חגי אטקס, דניאל גוטליב, אריק גולד, עמירם גונן, ג'וני גל, לייף דנציגר, אביעד טור-סיני, שלי לוי, חגי לוין, יעקב לופו, גיא מונדלק, מיקי מלול, דליה נרקיס, עופר סטי, אריה סיון, משה סמיונוב, קרנית פלוג, ניצה קסיר, טלי רגב, דמיטרי רומנוב, סיגל שלח, יוסי תמיר

תכנית מדיניות החינוך

יוסי שביט (יו"ר), אסמעיל אבו-סעד, ח'אלד אבו-עסבה, חיים אדלר, אלי אייזנברג, חנה איילון, כרמל בלנק, נחום בלס, גילה בן-הר, שלמה בק, יאיר ברזון, עופר ברנדס, יוסי גידניאן, יגאל דוכן, אביטל דרמון, נועם זוסמן, מיכאל ידוביצקי, מירי ימיני, צבי ינאי, נורה כהן, זמירה מברך, דוד מעגן, דוד נבו, יעל נבון, ריטה סבר, רמי סולימני, שלומית עמיחי, דליה פדילה, ספי פומפיאן, יריב פינגר, יצחק פרידמן, מאיר קראוס, דמיטרי רומנוב, כאמל שופנייה, סידני שטראוס, יהודית שלוי, אנליה שלוסר

תכנית מדיניות הרווחה החברתית

חיה שטייר (יו"ר), אורי אבירם, שירלי אברמי, לאה אחדות, מימי אייזנשטדט, דורית אלטשולר, מיכל אלמוג-בר, יגאל בן-שלום, רוני בר-צורי, בוני גולדברג, ג'וני גל, ישראל דורון, עידית וייס-גל, אורי ינאי, מאיר יעיש, חנה כץ, יואב לביא, ליהיא להט, עליזה לוין, מנחם מוניקנדס, איברהים מחגינה, מיקי מלול, רוני סטריאר, ברוך עובדיה, אמיר פז-פוקס, מיכאל שלו, סיגל שלח, יוסי תמיר

תכנית מדיניות הבריאות

דב צ'רניחובסקי (יו"ר), אורי אבירם, אלכסנדר (אליק) אבירם, מאיר אורן, אשר אלחיאני, ליאון אפשטיין, רן בליצר, שי בריל, עדי ברנדר, שלמה ברנון, בשארה באשארט, נחלה בשארה, איריס גינזבורג, רוני גמזו, חיים דורון, יונתן הלוי, ערן הלפרן, יונה ויסבוך, טוביה חורב, איתן חי-עם, דוד חייניץ, אורית יעקבסון, אבי ישראלי, שלמה מור-יוסף, יעקב מנצ'ל, גדעון עשת, ערן פוליצר, זאב פלדמן, ניר קידר, רחל קיי, אביגדור קפלן, חיים ראובני, יוחנן שטסמן, אמיר שמואלי, יאיר שפירא

מרכז טאוב נוסד ב-1982 ביוזמתם של הרברט מ' סינגר, הנרי טאוב וארגון הג'וינט האמריקאי. המרכז ממומן באמצעות קרן צמיתה שהוקמה על-ידי קרן הנרי ומרלין טאוב, קרן הרברט ונל סינגר, ג'ין וג'ון קולמן, קרן משפחת קולקר-סקסון-הלוק, קרן משפחת מילטון א' ורוזלין ז' וולף וארגון הג'וינט האמריקאי.